

ДНЕВНИКЪ

(стенографически)

на

X^{то} Обикновено Народно Събрание

(първа редовна сесия).

VI заседание, понеделникъ, 25-й октомврий 1899 год.

(Отворено въ 3 часътъ слѣдъ пладнѣ, подъ прѣдсѣдателството на прѣдсѣдателя Жечо А. Бакаловъ.)

Прѣдсѣдатель: (Звъни.) Засѣданието се отваря.

Г-нъ секретарьтъ Д-ръ Провадалиевъ ще прочете списъка на народнитѣ прѣдставители, за да се види: кой присъствува и кой отсъствува отъ днешното засѣдание.

Секретарь Д-ръ Кирякъ Н. Провадалиевъ: (Прочита списъка на народнитѣ прѣдставители.) Отсъствуватъ г. г. народнитѣ прѣдставители: Атанасъ А. Буровъ, Алекси Бояджийски, Апостоль Сарж-Ивановъ, Атанасъ Ив. Ибишевъ, Владимиръ Недѣлевъ, Василь Пападопуло, Д-ръ Константинъ Стойловъ, Деню Маневъ, Д-ръ Христо Йордановъ, Иванъ Мандиковъ, Иванъ Д. Зографъ, Иванъ Г. Поповъ, Константинъ Апостоловъ, Кирилъ х. Яневъ, Младенъ Ивановъ, Мутишъ Мустафовъ, Никифоръ Влаевъ, Никола Йонковъ-Владикинъ, Никола Странски, Никола Константиновъ, Никола Ю. Бакаловъ, Пойо Табаковъ, Стефанъ х. Калчовъ, Стефанъ Поповъ, Сотиръ Календеровъ, Стефанъ Хр. Савовъ, Тодоръ Табаковъ, Тодоръ Мирковичъ, Тодоръ Георгиевъ, Христо Папазовъ и Яковъ Д. Матакиевъ.

Прѣдсѣдатель: Отъ 167 души народни прѣдставители, отсъствуватъ 31, а присъствуваатъ 136 души; има, значи, достатъчно число прѣдставители, за да се почне засѣданието и разглеждането на въпроситѣ, положени на дневния редъ.

На дневенъ редъ имаме слѣдующитѣ въпроси:

I. Първо четене прѣдложението на Министерството на Финанситѣ за замѣнение датитѣ въ контракта и текста на титритѣ на 5% слѣтъ желѣзнопжтень ипотекаренъ заемъ отъ 260 милиона лева.

II. Докладъ на анкетнитѣ комисии по провѣрката на изборитѣ въ околитѣ: Кулска, Старо-Загорска, Горно-Орѣховска и Сърненогорска.

III. Докладъ на комисията по провѣрка на допълнителнитѣ избори, въ околитѣ: 1) Чирпанска, 2) Ново-Пазарска, 3) Хасковска, 4) Пещерска, 5) Самоковска, 6) Пловдивска, 7) Казанлъшка, 8) Татаръ-Пазарджишка, 9) Ломска и 10) Ново-Пазарска.

Прѣди да пристъпимъ къмъ дневния редъ, моля г. секретаря Д-ръ Симеонова да прочете съкратения протоколъ отъ миналото засѣдание.

Секретарь Д-ръ Фоти Симеоновъ:*) (Прочита съкратения протоколъ отъ V-то засѣдание.)

Прѣдсѣдатель: Има ли нѣкой отъ г. г. народнитѣ прѣдставители да направи обѣлѣжка върху съдържанието на прочетения съкратенъ протоколъ? (Никой не иска думата.) Значи, протоколътъ се приема за правиленъ и редовенъ.

Първиятъ въпросъ отъ дневния редъ е първо четене прѣдложението на Министерството на Финанситѣ за замѣнение датитѣ въ контракта и текста на титритѣ на 5% слѣтъ желѣзнопжтень ипотекаренъ заемъ отъ 260 милиона лева. Моля г. секретаря Д-ръ Провадалиева да го прочете.

Секретарь Д-ръ Кирякъ Н. Провадалиевъ: (Чете.)

„Прѣдложение

до X-то Обикновено Народно Събрание, първа редовна сесия, за да се удобри, щото въ контракта и текста на титритѣ на 5% слѣтъ желѣзнопжтень ипотекаренъ заемъ отъ 260 милиона лева златни номинални да се замѣнятъ датитѣ на исплащанията 1/13-й май и 1/13-й ноемврий съ 1-й май и 1-й ноемврий новъ стилъ и датата на тиражитѣ 1/13-й априлий съ 1-й априлий новъ стилъ.

Парижката Международна Банка съ телеграмата си отъ 28-й юлий т. г. ме помоли да се съгласяжъ, щото при

*) По погрѣшка е печатано досега Фидицъ вмѣсто Фоти Симеоновъ.

отпечатването облигациитѣ на слѣтия 5% желѣзнопътенъ ипотекаренъ заемъ отъ 1899 год. да се замѣнятъ датитѣ за исплащанията 1/13-й май и 1/13-й ноемврий съ 1-й май и 1-й ноемврий по новия стилъ и датата на тиражитѣ 1/13-й априлий съ 1-й априлий тоже по новия стилъ, тѣй като отъ мѣсець мартъ 1900 г. нагатакъ, разликата между стария и новия стилъ ще бѣде 13 дена и ако се оставятъ датитѣ както сж въ контрактъ ще се пораждатъ недоразумѣния. Въ сжщото врѣме, Deutsche-Bank съ писмото си отъ 16-й юлий с. г. искажа желание въ сжщата смисль, като прибави, че, по изричното искане на комисията, която разрѣшава официално котирането на цѣннитѣ книжа на бурсата въ г. Берлинъ, станало е обичай всичкитѣ купони и облигации платими на първо число на мѣсеца по стария стилъ, каквито сж рускитѣ, ромѣнскитѣ и други, да се плащатъ на първо число по новия стилъ, макаръ купонитѣ да носятъ дата на исплащането първо число на мѣсеца по стария стилъ.

Прѣдъ видъ на това, че въ контрактитѣ и титритѣ на заемитѣ отъ 1888 и 1889 год. датитѣ за исплащанията и тиражитѣ сж прѣдвидени само по новия стилъ и че исканията на поменатитѣ банки нѣматъ никаква материална важность, азъ се съгласихъ да се поставятъ, както въ проекта, тѣй и въ титритѣ по заема отъ 1899 год. датитѣ само по новия стилъ, споредъ желанието, изказано отъ банкитѣ, за която цѣль, имамъ честь да поднесж на почитаемото Народно Събрание тукъ приложеното рѣшение съ молба да го разгледа и удобри.

Гр. София, 15-й октомврий 1899 год.

Министъръ на Финанситѣ: М. Теневъ.

Рѣшение.

Удобрява се, щото въ контрактъ и текста на титритѣ на 5% слѣтъ желѣзнопътенъ ипотекаренъ заемъ отъ 260 милиона лева златни номинални да се замѣнятъ датитѣ за исплащанията 1/13-й май и 1/13-й ноемврий съ 1-й май и 1-й ноемврий новъ стилъ и датата на тиражитѣ 1/13-й априлий съ 1-й априлий новъ стилъ.

Константинъ Липовански: Г-да народни прѣдставители! Отъ доклада, който направи сега г. секретарьтъ, се вижда, че въпросътъ, който ще ни занимае днесъ, сега собствено, е внесеното прѣдложение отъ г. Министра на Финанситѣ, съ което се иска да се издаде отъ Народното Събрание едно рѣшение, за да се удобри, щото въ контрактитѣ и текста на титритѣ на 5% слѣтъ желѣзнопътенъ ипотекаренъ заемъ отъ 260 милиона лева златни номинални да се замѣнятъ датитѣ за исплащанията вмѣсто 1/13-й май и 1/13-й ноемврий съ 1-й май и 1-й ноемврий новъ стилъ и датата на тиражитѣ 1/13-й априлий — съ 1-й априлий новъ стилъ. Г-да народни прѣдставители! Азъ нѣма да влизамъ въ разискване на самото съдържание на това прѣдложение, което ние трѣбва да приемемъ, или да отхвърлимъ, затуй, защото, както се вижда отъ мотивитѣ на прѣдложението, които г. Министъръ на Финанситѣ излага, това измѣнение, така да се каже, не съдържа въ себе си абсолютно никакъвъ материаленъ интересъ. Но ако взехъ

думата, то я взехъ, за да обѣрж вашето сериозно внимание върху другъ единъ въпросъ, който впоследствие, вѣрвамъ, ще ни занимае и който, мислж, е отъ голѣма, отъ жизнена важность за страната. Г-да народни прѣдставители! Истина е, че договоритѣ, които се разисквахж и за които измѣнението на датитѣ се иска сега, се приехж отъ извънредната сесия, но доколкото знаж и доколкото съмъ могълъ да разберж — макаръ и да не съмъ свѣдущъ по финансовитѣ въпроси — абсолютно никакво подобрѣние до сега страната не постигна отъ приемането на тѣзи договори. Защото, доколкото съмъ научилъ, банкитѣ не отпущатъ никакви суми срѣщу тия договори, и, вслѣдствие на това, правителството, въодушевено отъ силното желание да направи нѣщо за страната, да излѣзне тя отъ безисходното положение, въ което я хвърли бившето правителство, е намислило да направи най-голѣмитѣ икономии; даже мисли да прибѣгне, доколкото съмъ узналъ, до единъ вжтрѣшенъ заемъ, идея и инициатива, както виждате, доста похвална, която, вѣрвамъ, ако само се не гледа партизански на въпроса, ще бѣде удобрѣна както отъ болшинството, тѣй и отъ меншеството. Това желание, г-да народни прѣдставители, се удобрява и въсприема отъ цѣлия български народъ. Доколкото съмъ ималъ случай да имамъ съприкосновение съ народа, азъ съмъ разбралъ, че всички, безъ исключение, като почнете отъ най-богатия до най-бѣдня, отъ най-простия до най-учения, отъ най-голѣмия до най-малкия, — всички бихж поели, бихж понели върху своитѣ плѣщи тази тежестъ, която се мисли да се направи отъ страна на правителството; (Цвѣтко В. Таслаковъ: На прѣдмета!) но само съ едно единчко условие, щото, ако се има възможность, ако можемъ да се отървемъ отъ тѣзи договори, та, ако дѣйствително теглимъ, да теглимъ година, 2, или 3 години, но да развържемъ ржцѣтъ си отъ това, съ което сме се вързали.

Г-да народни прѣдставители! Като исхождамъ отъ тѣзи побуждения, които сж побуждения на нашитѣ избиратели и които не сж партизански; като исхождамъ отъ тази добра идея, азъ мислж, че прѣждеврѣмено ще бѣде, ако вземемъ сега нѣкакво рѣшение по това прѣдложение на г. Министра на Финанситѣ; защото, ако сега приемемъ туй прѣдложение, ако дѣйствително удобримъ такова едно прѣдложение, то все едно излиза, че ние се обвързваме — така мислж поне за себѣ си — щото, впоследствие, когато дойде да разискваме въпроса за подобрѣнията, които се мисли да се направятъ и които зачекватъ тѣзи договори ние ще се видимъ свързани, защото приемането на туй прѣдложение е едно мълчаливо признаване сжществуването на тия договори и ние не ще можемъ впоследствие да говоримъ за това. Ето защо, ржководимъ отъ тази идея, азъ станахъ да кажж нѣколко думи и да ви помолж всички, безъ исключение, сега за сега, да отложите рѣшаването на този въпросъ по принципъ, именно да не се удобрява сега прѣдложението за измѣнението на датитѣ.

Михаилъ К. Сарафовъ: Г-да народни прѣдставители! Има въ това прѣдложение и формени погрѣшки, има и погрѣшки такива, които можемъ да направимъ и можемъ

да се вържем донѣдѣ и да се покажемъ признателни тамъ, гдѣто трѣбва да бждемъ непризнателни. Прѣди всичко, уважаемиятъ г. Министъръ на Финанситѣ ни съобщава, че далъ своето съгласие, както въ проспекта, тъй и въ текста на титритѣ, да се замѣнѣтъ датитѣ по стария календаръ съ дати само по новия. Това се намира въ изложението на мотивитѣ, гдѣто г. Министърътъ казва: „азъ се съгласихъ“ да се направи това въведение. Ако това нѣщо г. Министърътъ на Финанситѣ го е направилъ вече, не знамъ, защо пита насъ сега. Ако могатъ законитѣ, които се приематъ отъ Народното Собрание, и слѣдъ като се промулгиратъ, да се измѣняватъ съ едно просто министерско съгласие, тогава нѣма защо г. г. прѣдставителитѣ да се сезиратъ съ този въпросъ. (Вълко Нейчовъ: Добрѣ, че не сж искали да си промѣнимъ вѣрата!) Това е една формална погрѣшка, която, обаче, може да влѣче слѣдъ себе си, както казахъ, голѣми отговорности, а може и да даде поводъ да се повтори и при други случаи, когато и материални тежести и задължения може да се налагатъ на Княжеството ни.

Доколкото азъ разбирамъ, наистина, съ това прѣдложение не се налагатъ нѣкои товари на Княжеството. Има нѣкои отъ г. г. народнитѣ прѣдставители, които се замисловатъ, дали тукъ нѣма да играе роль нѣкаква лихва за 13 или 12 дена, която бихме плащали. Нѣма таква нѣщо. Но има друго обстоятелство. Ние сключихме договоритѣ, за да се улеснимъ финансово въ тия тежки врѣмена, които прѣживѣваме. Въ чл. 6-й отъ договора за заема е казано, че въ замѣна на задълженията, които банцитѣ поематъ, въ замѣна на тия улеснения, които тѣ ще направятъ на Княжеството, да посрѣщне нуждитѣ си и да исплува отъ туй финансово затруднение, българското правителство дава на тия банки исклучително право да направятъ конверсия на стария 6% нашъ заемъ. Значи, за услугата, за подкрѣпата, която щѣхъ да ни направятъ, ние имъ дадохме възможность да направятъ и тѣ една търговска сдѣлка, и слѣдователно, да спечелѣтъ пари. Противъ това, азъ нѣмамъ нищо, защото всѣки, който прави търговски сдѣлки, който прави услуги, трѣбва да спечели, трѣбва да се възнагради. Договоритѣ, които лѣтоска гласувахте, безъ съмнѣние, сж изработени съ съгласието на банцитѣ. Самитѣ банки сж прѣдложили тия договори въ такава именно форма и уважаемиятъ Министъръ на Финанситѣ ги е приелъ; слѣдователно, това, което банцитѣ сж искали, което сж написали, постигнали сж го. Въ този текстъ изрично е казано, че купонитѣ ще се плащатъ на $\frac{1}{13}$ -й май и $\frac{1}{13}$ -й ноемврий, тиражитѣ ще бждѣтъ на $\frac{1}{13}$ -й априлий, а облигациитѣ ще се исплащатъ на $\frac{1}{13}$ -й май. Това, което се споменува въ изложението на мотивитѣ за лѣточислението, за разликата отъ 13 дена, която ще настане между стария и новия календаръ слѣдъ 1-й мартъ на идущата 1900 год., е вѣрно. Азъ съмъ съгласенъ, че може да възникнатъ недоразумѣния и че хората не ще знаятъ кога ще имъ се плаща, по стария ли или по новия календаръ. Тукъ, обаче, излиза, че самитѣ банки сж направили една погрѣшка, като сж прѣдложили единъ текстъ, който, спо-

редъ тѣхъ, не е добъръ и, вслѣдствие на това, сега дохождатъ и искатъ отъ насъ едно снисхождение, като казватъ: направихме погрѣшка, поправѣте я, промѣнѣте датитѣ. Г-да народни прѣдставители! Когато се правятъ услуги, трѣбва да има срѣщу тѣхъ други, направени услуги. Азъ моля уважаемия Министъръ на Финанситѣ да каже: кои сж услугитѣ, които банковата група е направила намъ отъ 18-й юний т. год., отъ датата, когато се удобрихъ сключенитѣ договори? Споредъ тия договори, има извѣстни задължения, които банцитѣ трѣбоваше да изпълнятъ. Азъ съмъ слѣдилъ вървежа на тия работи и, доколкото съмъ можалъ да узнамъ, дѣйствително, извѣстна часть отъ тия задължения сж изпълнени, банцитѣ именно сж поели онази часть отъ V-та и VI-та опции на 6% заемъ, която бѣхъ длъжни да вземѣтъ веднага слѣдъ подписване договора. Но уважаемиятъ Министъръ на Финанситѣ имаше съвсѣмъ други надежди. Той заявяваше тогава, че до края на годината банцитѣ ще направятъ една емисия отъ 75.000.000 л. отъ новия 5% заемъ и да ни дадѣтъ 25.000.000 въ пари. Прѣдъ васъ той направи упрекъ на мене, когато му казахъ, че до края на годината ще търсимъ пакъ новъ заемъ да правимъ, защото ще се намѣримъ съ вързани рѣцѣ. Тогава г. Министърътъ на Финанситѣ каза: не, въ течение още на мѣсець юлий, ще се упражнятъ тѣзи опции и ще стане емисията. Рѣчта на г. Министра на Финанситѣ, която ви се раздаде завчера, ясно съдържа тѣзи данни. Сега, когато ще правимъ услуга на банцитѣ, желателно би било г. Министърътъ на Финанситѣ да каже: отговорихъ ли тѣ на обѣщанията, които му дадохъ, отговорихъ ли на неговитѣ очаквания и дадохъ ли ни ония улеснения, които трѣбоваше да ни дадѣтъ? Тѣ трѣбоваше да ни помогнатъ да се улеснимъ въ финансовитѣ си планове; но вмѣсто да ни помогнатъ, вие виждате отъ официозната преса, защото правителството нищо не ни казва, въ какво трудно положение се намира държавата и къмъ какви радикални мѣрки иска да прибѣгне правителството, за да може да излѣзе отъ тежкото положение. Затова, азъ мисля, че ако тѣзи банки ни докаражъ до това положение, ние нѣмаме причини да бждемъ къмъ тѣхъ кулантни. Криво-право, тѣ сме приели договоритѣ, тѣй нека да останѣтъ и нека правятъ банцитѣ каквото обичатъ. Не мислѣте, че ще ни направятъ нѣщо лошо, защото и безъ това тѣ нѣма наскоро да издадѣтъ нѣкоя емисия. Както съобщихъ официознитѣ вѣстници, банцитѣ на пролѣтъ щѣли да иматъ добрината да ни дадѣтъ единъ авансъ само срѣщу облигации.

Г-да народни прѣдставители! Прѣдложението, което ви правѣ — да отхвърлите това искане на г. Министра на Финанситѣ и да не удобрите неговата распоредба, да се внесе само новия стилъ въ титритѣ на нашия 5% облигационенъ заемъ — го правѣ само за да изразимъ нашата неблагодарность къмъ тази банкова група, която не изпълни желанията на правителството, която не изпълни своитѣ задължения, да ни улесни въ затруднителното финансово положение. Отхвърлѣте, моля ви, това прѣдложение на правителството, за да докажемъ, че ако насъ ни

тъпчятъ, когато имаме право, и ние знаемъ да цѣнимъ правото си и можемъ да въздѣйствуваме. (Ржкоплѣскане отъ дѣвицата.)

Тодоръ К. Шипковъ: Г-да народни прѣдставители! Въпросътъ, който е внесенъ отъ г. Министра на Финанситѣ, не е отъ нѣкаква голѣма и материална важностъ. И колкото се отнася до това искане, азъ мисля, даже че и дума не трѣбва да става, дали да се приеме или да се отхвърли. Абсолютно никаква поврѣда не може да ни послѣдва отъ промѣнението на датитѣ отъ старъ въ новъ стилъ. Услуга не правимъ на тѣхъ; то е просто едно улеснение, а пъкъ срѣщу това улеснение да искаме възнаграждение, вижда ми се много дѣтинско нѣщо. Обаче, искамъ да се възползувамъ отъ този случай, да прибавя нѣщо при туй, което се каза отъ другитѣ г. г. говоривши, и то е слѣдующето: Ние имаме контрактъ съ една група банки, синдикатътъ на Лендербанкъ. Синдикатътъ съ налагането на конверсията влѣзе въ извѣстни задължения спрѣмо насъ. Каза ни се: ако искате улеснение, ако искате да посрѣщнете всичкитѣ текущи и висящи нужди, способътъ за изхождането отъ трудното ви положение, е конверсията що ви прѣдлагаме. И именно на основание на тия обѣщания, изложени въ чл. 6-й, обѣщания, които г. Министрътъ на Финанситѣ твърдѣ краснорѣчиво потвърди и разясни въ своята рѣчь по договоритѣ, едно болшинство, отъ 77 члена отъ народното прѣдставителство, състояще се отъ 169 души прѣдставители, гласува за тия договори. То стори това не ревностно, но именно затуй, че само съ приемането имъ ще може ужъ да се излѣзе отъ финансовата криза. И ако помпите добрѣ, въ Тронната Рѣчь, съ която се закри извъредната сесия на Събранието, бѣше казано изрично, че съ приемането на договоритѣ, ние сме постигнали най-правилното разрѣшение на финансовата криза. И разрѣшена ли е финансовата криза? Г-да! Тази финансова криза е днесъ много повече изострена, отколкото бѣше прѣди. Съ тия договори ние се обвързахме, само защото ни се каза, че банкитѣ безъ друго ще ни се притекнатъ на помощъ, за да ни извадятъ отъ тази криза. Сега, обаче, банкитѣ ни казватъ, че имало много голѣма криза въ цѣлия свѣтъ. Това не е вѣрно. Такава финансова криза нѣма нито въ Англия, нито въ Франция, нито въ Америка. Може да има финансова криза само въ синдиката. Хубаво, гдѣ останаж улесненията, които ни обѣщавахъ? Извадихъ ли страната отъ финансовата криза? Не. Вслѣдствие на това, азъ мисля, че когато ние сме одържали нашитѣ обѣщания, нашитѣ задължения, банкитѣ не сж одържали своитѣ обѣщания, както тѣ ни се прѣдставихъ отъ г. Министра на Финанситѣ въ рѣчта му. Никога единъ контрактъ не може да бѣде задължителенъ за едната страна, ако една отъ двѣтъ страни не е изпълнила своитѣ задължения. Може би тия задължения да не сж изрично, дума по дума, казани, но ние имаме тържественото заявление отъ страна на правителството, че банкитѣ ще ни улеснятъ, че щомъ ние гласуваме договоритѣ, тѣ ще направятъ конверсията веднага, ако и да е казано въ договора, че банкитѣ иматъ правото да я направятъ въ течение на 3 години. Тая

конверсия се вотира отъ насъ не за друго, а затова, защото нѣмахме пари, съ които да посрѣщнемъ нуждитѣ си. Само при тѣзи условия и увѣрения, ние приехме една конверсия, която въ устата на единъ отъ най-голѣмитѣ финансиста въ свѣта, съдържа въ себе си такива тежки и унижителни условия, които би произвели единъ бунтъ, едно възстание между единъ събуденъ народъ! Тия сж думитѣ на единъ най-добъръ финансистъ на свѣта. Ние приехме конверсията, защото ни се прѣдстави, че сме въ безисходно положение и че, като я приемемъ, ще може да излѣземъ отъ тази трудна финансова криза. Улесненията, които банкитѣ ни обѣсахъ, не се получихъ и, като не се получихъ, ние не можемъ отъ да не се чувствуваме още по-злѣ настроени къмъ договоритѣ. Търговски принципъ е, че ако имашъ единъ контрактъ съ нѣкого и ако точно на деня единъ отъ контрагентитѣ не изпълни задълженията си, контрактътъ пада. И тукъ е така. Тукъ имаме единъ контрактъ съ една извѣстна приета вече дата. Споредъ мене, измѣнението, което се иска отъ банкитѣ, е маловажно, но едно измѣнение, колкото и малко, влѣче подирѣ си други измѣнения. Утрѣ може да искатъ да измѣнимъ и друго нѣщо. Измѣнимъ ли едно нѣщо, нѣма защо да не измѣнимъ и други нѣща. Възползувамъ се отъ този случай да искамъ повторно страховетѣ си отъ тѣзи договори и да заявя прѣдъ народното прѣдставителство, че синдикатътъ никога нѣма да ни извади отъ финансовата криза, но трѣбва съ врѣме да потърсимъ друго спасение, други лѣкъ.

Д-ръ Никола Геннадиевъ: Г-да народни прѣдставители! Когато се приехъ договоритѣ, прѣдставено ни бѣше така положението, че тѣ трѣбваше да бѣдѣтъ исцѣло приети, до послѣдната буква, или исцѣло да бѣдѣтъ отхвърлени. Прѣдлага ни се сега едно малко измѣнение въ договора за конверсионния заемъ отъ 260 милиона лева, и това измѣнение се е продиктувало отъ обстоятелството, че не била точно прѣсмѣтната датата по европейския стилъ, на която ще се падне нашето първо число отъ идущата година. И наистина, отъ идущата година, вмѣсто 12, 13 дни ще бѣде разликата между новия и стария стилъ. Въ такъвъ случай, менѣ ми се струва, г-да народни прѣдставители, че най-рационалното нѣщо бѣше, за идущата година, па и за послѣдующитѣ години, намѣсто да се каже 1/13-й еди-кой мѣсець, да се каже 1/14-й. Това щѣне да бѣде съгласно съ духа на договора и ние не можехме да не приемемъ такова едно малко измѣнение. Когато двѣтъ договорящи страни, безъ да иматъ зла умисль, сж направили фактическа погрѣшка, тая фактическа погрѣшка може да се поправи, но най-рационално бѣше, вмѣсто 1/13-й, да се кажеше 1/14-й. Отъ насъ се иска да се каже не първо число старъ стилъ, а първо число новъ стилъ; слѣдователно, да се върнемъ 13 дни назадъ. Има единъ въпросъ, който вълнува мнозина измежду насъ, въпросътъ именно: дали това измѣнение на стила нѣма да повлѣче излишно плащане на лихви за 13 дни. Азъ вѣрвамъ, че това неудобство не ни застрашава; но, въ всеки случай, желателно би било г. Министрътъ на Финанситѣ да ни обясни, да ни освѣтли въ подробноститѣ по този въпросъ,

за да не остане никакво съмнение въ това отношение. Защото, ако имаме това неудобство, тогазъ не можемъ да приемемъ това измѣнение; понеже лихвата, единъ пътъ по-рано исплатена, ще ни струва близо 500.000 лева.

Но, има друго едно неудобство, което може да се вижда малко, но все пакъ има своето значение. За да се приеме не 14-то, а първо число новъ стилъ, казапо е въ прѣдложението, което се внася въ Народното Събрание, че ние сме се съобразили или че се иска отъ насъ да се съобразимъ съ желанието на извѣстни финансови кръгове, на които обичаятъ е, въ всека една облигация или въ всички чужди облигации да поставятъ първото число на мѣсеца по новия стилъ и това число да се счита като дата на плащането. Но едно нѣщо има, поне за първитѣ пътъ — па и за послѣдующитѣ — което е вѣрно, че ние ще бждемъ длъжни да исплащаме купонитѣ 13 дни по-рано. Ако бихме желали да разрѣшимъ въпроса, въ смисълъ да поправимъ погрѣшката, вмѣсто 1/13-й, да бжде 1/14-й исплащането на купона, то ако исплащането на купона щѣше да стане, да рѣчемъ, на 14-й ноемврий 1900 год., ние сега ще трѣбва 14 дни по-рано да го исплатимъ. Даже като не вземамъ прѣдъ видъ въпроса за лихвитѣ, държавата ще трѣбва да си приготви паритѣ 14 дни по-рано. Струва ми се, че това не може да се мине съ прѣнебрѣгване, защото знаемъ, че държавата може да се намѣри въ много стѣснително положение — и днесъ за днесъ сме именно въ таково положение — и ако има да плаща нѣкои купони 14 дни по-късно, срокътъ на които истича да рѣчемъ идущата година на 1-й май, ние можеше да се избавимъ отъ много неудобства — държавата ще може въ тия нѣколко дни да намѣри необходимитѣ приходи, за да посрѣщне своитѣ задължения. Не казвамъ, че не трѣбва да се приема измѣнението, не защото ще се плати за 14 дни лихва, не защото 14-тѣ дни ще бжде едно голѣмо удобство за посрѣщане задълженията отъ едната страна, но, въ всеки случай, при това положение на България, това е една услуга. Ето защо, азъ съмъ съгласенъ, че по-рационално е да направимъ поправката, която се иска отъ банцитѣ, защото съ това ще покажемъ, че не сме имали зла умисълъ да ги играемъ, но да се приеме въ такава смисълъ, да се смѣта, вмѣсто 1/13, 1/14 число падежътъ на всеки единъ купонъ.

Миланъ Макавѣевъ: Г-да народни прѣдставители! Прѣдъ случая, че отъ четворицата говоривши отъ дѣсницата пръвъ г. Липовански подигна този въпросъ отъ важностъ за финансовото положение на страната, въ свръзка съ тия задължения, които ние имаме по договоритѣ, приети прѣзъ юний мѣсець, при тѣй намѣсто разгледванъ въпросътъ, особено отъ г. Сарафова, мнѣнието на когото, въ всеки случай, ще бжде по-авторитетно отъ мнѣнието на мнозина отъ насъ, азъ само намѣрихъ една малка грѣшка, която се допусна отъ нашитѣ колеги, както отъ г. Калчева и г. Липовански, така и отъ г. Сарафова и отъ многоуважаемия г. Д-ръ Генадиева. Въпросътъ за поправката на датитѣ не е въпросъ, който ще отегчи нашитѣ задължения по договоритѣ, или ще облекчи ангажментитѣ на банцитѣ

по тия договори, напротивъ оставатъ си еднакви и задълженията, и отговорноститѣ. Следователно, нито на едната, нито на другата не се вмѣняватъ повече отговорности, повече задължения; отношенията между тия двѣ страни — Българското Княжество, отъ една страна, и банцитѣ, отъ друга — си оставатъ еднакви, само, че една грѣшка, станала въ печисляването по календаря, трѣбва да се поправи. Но че този договоръ, който ние днесъ искаме да поправимъ, е договоръ, съ който не сж се достигнали очакванитѣ облаги, споредъ г. Липовански и г. Сарафова; че този договоръ не могълъ да нареди нашитѣ финансии така добръ, щото ние днесъ може би да се чувствуваме пакъ въ лошо положение — ние всички признаваме, че имаме финансови затруднения — и че ржководими отъ това, ние, като че ли бѣхме наклонни да отхвърлимъ тия договори отъ себе си, и че, може би, днешното правителство не е настоявало за изпълнение на договора, въ свръзка съ това, настанали ли сж моментитѣ за безусловното изпълнение задълженията на банцитѣ спрѣмо насъ — всички тия въпроси, колкото сж благодарни и благородни, че се повдигатъ тукъ, толкова сж и въпроси, които тъкмо днесъ не имъ е моментътъ да се разглеждатъ. Азъ съмъ увѣренъ, че въ случая това е по-благодарна тема за едно специално запитване къмъ правителството или къмъ Министра на Финанситѣ, защо договорътъ още не можа да се реализира, или защо банцитѣ нарушихъ извѣстни положения, извѣстни ангажменти и т. н.; или пъкъ утрѣ, когато правителството внесе бюджета и съ това ще блѣсне финансовото положение на страната и въобще икономическата политика на правителството, тамъ би било дѣйствително и г. Сарафовъ, и г. Липовански, и г. Генадиевъ — ако щете и азъ — да кажемъ, че тоя договоръ . . . (Д-ръ Никола Генадиевъ: Искаме да го направите!) Увѣрявамъ г. Генадиева, който се смѣе, че както той съ охота защищаваше договоритѣ, а сега намира слабоститѣ имъ, да допусне, че и у мене ще намѣри толкова патриотизъмъ. (Д-ръ Никола Генадиевъ: Казахъ, че искаме!) Ето защо, ние тукъ единствения и специаленъ въпросъ рѣшаваме: може ли двама контрагенти да поправятъ една дата, отъ която абсолютно нито едната, нито другата страна не прави грамаденъ успѣхъ или печалба? Касателно до лихвитѣ, да ме прости г. Генадиевъ, мнѣнията на когото всекога почитамъ и знанията на когото боготворѣж, ако щете (Смѣхъ), мнѣнието на г. Сарафова ще бжде въ всеки случай по-авторитетно, защото той е единъ човѣкъ, който, на всеки, случай повече борави съ тия въпроси. А той ви казва, че загуба за държавата или нѣкоя особена привилегия за банцитѣ съ това прѣдложение, ако то се приеме, нѣма да има. Така ли е, г-нъ Сарафовъ? (Михаилъ К. Сарафовъ: Така е!) Но ние могли бихме да се възползуваме отъ тоя случай да шиканираме банцитѣ, за да ни нашлѣнжатъ каситѣ съ пари. (Михаилъ К. Сарафовъ: Не да шиканираме, но да имъ покажемъ, че и ние можемъ да се опремъ!) Приемамъ. Да — тая дума взимамъ назадъ — да имъ покажемъ, че и ние можемъ да се опремъ тамъ, гдѣто тѣ насъ шиканиратъ — много е вѣрно. Но ние, ако отидемъ да разглеждаме тоя въпросъ

и ако трѣбва да настояваме прѣдъ банкитѣ съ подобенъ родъ дѣйствиа, че не приемаме тая поправка, менѣ ми се струва, много рано ще бжде, защото ще се впуснемъ да разглеждаме наново договоритѣ въ тоя моментъ, когато дохождатъ да се реализиратъ. (Михаилъ К. Сарафовъ: Не да ги разглеждаме!) Молиж, недѣйте ме прѣкъсва! (Михаилъ К. Сарафовъ: Вие ме апострофирате — какво да ви правѣж!) Да, и вие ми отговорихте на тоя въпросъ, и толкова. Когато ви попитамъ втори пѣтъ, пакъ ще ми отговорите. Тѣй щото, ако е работата ние да хвърлимъ рѣшавицата, ние, които сме натоварени да изпълнимъ тоя договоръ и да захванемъ да стѣсняваме правата си, ние би трѣбвало да вземемъ договоритѣ отпрѣдъ си и да видимъ: настаналъ ли е моментътъ за изпълнението на тия договори или не. А пѣкъ вие виждате, че не е нито врѣмето му, нито пѣкъ моментътъ е настаналъ; защото, нѣма ли да се съгласите съ мене, особено Вие, г-нѣ Сарафовъ, че врѣме ли е ние да обявимъ на банкитѣ, „понеже не изпълнихте договоритѣ, ние се отказваме“? Не е врѣме. Договорътъ, приемамъ, че е лошъ, но кога ще настане врѣме да го отхвърлимъ? Сега — не го разбирамъ. Ето защо, тая малка грѣшка азъ смѣтамъ, че трѣбва да се поправи. И ще прибавѣж, че тая услуга, която правимъ на банкитѣ, не е такава услуга, съ която тѣ безусловно ще се ползватъ, не е и услуга, отъ която ние ще пострадаме, като правимъ и трѣбва да правимъ разлика отъ това, настаналъ ли е моментътъ за да се воспользуваме отъ това за унищожението на договора, въ свръзка съ това, билъ ли е той изпълненъ или не. Ето защо, азъ казвамъ, че не е настаналъ моментътъ днесъ. (Цвѣтко В. Таслаковъ: Ще настане моментътъ, когато Вие дойдете въ опозиция!) Г-нѣ Таслаковъ! Азъ Ви увѣрвамъ, че свинетѣ въ Троянъ сж съ по-голъма претенция да се държатъ по-благоприлично. (Цвѣтко В. Таслаковъ: Не си казвайте името! — Шумъ.) Г-нѣ Таслаковъ! Не трѣбва да бждете бирникъ, за да бждете уменъ! Вие знаете само квитанции да режете! (Прѣдсѣдателъ: Недѣйте обръща внимание на прѣкъсванията, г-нѣ Макавѣевъ! Слѣдвайте.) Ето защо, азъ смѣтамъ, че въпросътъ за поправката на датитѣ въ титритѣ е съвсѣмъ далеко отъ въпроса, дали е настаналъ моментътъ или не е... (Цвѣтко В. Таслаковъ: Вие казахте, че не е настаналъ!) Г-нѣ Таслаковъ! Вие по-хубаво е да вземете правилника за бирницитѣ.

Цвѣтко В. Таслаковъ: То бѣше отдавна, когато азъ го знаяхъ!

Д-ръ Никола Геннадиевъ: Ами ако Ви иска данъкъ за умъ? (Смѣхъ.)

Миланъ Макавѣевъ: Азъ вѣрвамъ, че Вие ще му останете дълженъ.

Д-ръ Никола Геннадиевъ: Ако го вземе, ще има мнозина недоплатили отъ васъ.

Прѣдсѣдателъ: Молиж, не се расправяйте, г-да!

Миланъ Макавѣевъ: Азъ вѣрвамъ, че ще се намѣри гарантинъ за васъ, ако не платите.

Азъ смѣтамъ, че прѣдъ казаното отъ г. Сарафова, остротитѣ на г. Геннадиева и финансовия шумъ на още по-

добрия другаръ Таслакова, би трѣбвало да бждятъ поскромни.

Константинъ х. Калчевъ: Г-да прѣдставители! Азъ нѣмаше да вземѣ думата по тоя въпросъ, но исказанитѣ думи отъ нѣкои мои почитаеми колеги ме накарахъ да я вземѣ.

Менѣ ми се струва, че ако това прѣдложение, колкото и да е просто, бѣше пратено въ финансовата комисия, тия разговори, които станахъ тукъ, естествено, щѣхъ да се възбуждѣтъ и тамъ и щѣхъ да дойдемъ до заключение, че по-добрѣ би било да се остави това прѣдложение, което и така е вече удобрѣно, да се разгледа по-късно, когато бждемъ по-освѣтлени върху финансовитѣ мѣрки, които правителството ще прѣдложи и т. н. Това освѣтление не е станало още, и то е една отъ главнитѣ причини, гдѣто днесъ се повдига такъвъ шумъ по разискването на тоя въпросъ. Азъ давамъ пълно право на тия уважаеми г. г. прѣдставители, които исказватъ своето мнѣние, защо именно не искатъ да се гласува това толкова просто прѣдложение, като почнете отъ г. Липовански и нататкъ. И другъ пѣтъ ималъ съмъ случай да кажъ, че това, което е необходимо за насъ, е да се хвърли пълна свѣтлина на работитѣ. Разбирамъ, че по финансови и политически въпроси може едно министерство да води прѣговори, които не трѣбва да ставатъ достойние на публиката, но, когато се събере Народното Собрание, тия въпроси трѣбва да станятъ достойние на цѣлъ свѣтъ. Така се върши въ всички конституционни държави, така би трѣбвало да става и у насъ. Особено, като вземамъ прѣдъ видъ финансовия въпросъ, който мина прѣзъ толкова фази и който повдигна толкова шумъ въ цѣлата страна и въ Собранието; като вземамъ прѣдъ видъ, че опасенията на мнозина отъ г. г. прѣдставителитѣ се сбжднахъ; като вземамъ прѣдъ видъ, че самитѣ страхове на мнозина отъ тия г. г. прѣдставители, които гласувахъ съ стиснато сърце за приемането на тия договори, се сбжднахъ; като вземамъ прѣдъ видъ, че слѣдъ гласуването на договоритѣ, не само ние, но и цѣлиятъ български свѣтъ чакаше да види дали ще изпълнитъ тия банки своитѣ задължения по редъ; като вземамъ прѣдъ видъ, какво писа печатътъ, правителственъ и опозиционенъ, по тия договори — азъ мислѣж, че първото нѣщо, което би трѣбвало да се каже за тия банки, прѣди да се внесе каквото и да било прѣдложение за удобрѣнието и на най-малката сдѣлка, първото нѣщо, казвамъ, бѣше г. Министърътъ на Финанситѣ да ни обясни всички фази, прѣзъ които сж минали прѣговоритѣ съ тия банки, отъ деня когато вотирахме договоритѣ, отъ когато се санкционирахъ отъ Държавния Глава и до днесъ. Ето защо, азъ казвамъ, не е му врѣмето сега, когато ние имаме още единъ мѣсець и половина да засѣдаваме, да удобряваме една мѣрка мълчаливо, една мѣрка, която ще дойде да убѣди свѣта, като че нищо не е станало, като че всичко е текло по медъ и масло, като че банкитѣ сж изпълнили задълженията си, и остава само грѣшката въ датитѣ на титритѣ, които ще се издадѣтъ, да поправимъ. Друго-яче нѣма да се разбере, ако ние мълчаливо минемъ това прѣдложение. И азъ ви

увърявамъ, г-да народни прѣдставители, че всичкитѣ наши избиратели ще ни осжджтъ, ако ние просто гласуваме и приемемъ това прѣдложение. Ето защо, азъ не одобрявамъ думитѣ, исказани отъ уважаемия г. Макавѣва, че не му е сега врѣмето да кажемъ по нѣколко думи по тия договори. Напротивъ, азъ казвамъ, че сега е именно врѣмето, когато ние трѣбва да се освѣтлимъ върху течението на тия прѣговори, които сж водени между нашето правителство и банкитѣ отъ санкционирането на договоритѣ до днесъ. И даже да вземемъ практически работата. Ако сждимъ отъ това, което се пише въ печата, и отъ това, което нѣкои високопоставени лица сж казвали частно на едни и други, вѣнъ отъ Събранието, излиза, че нищо не е извршено. Макаръ да е извѣстно, че има максималенъ срокъ, кога банкитѣ да оптиратъ този заемъ, това не ще каже, че ние трѣбва да чакаме до априлий мѣсець идущата година, защото на всички е извѣстно какви бѣхж належащитѣ нужди и обѣщанията, които ни заставихж да приемемъ договоритѣ, и всеки разбираше, че това оптиране ще стане веднага. Това е общезвѣстно. Е добръ, това не стана. Като не стана, трѣбва ли ние мълчаливо да приемемъ работи, които бихж доказали, че ние одобряваме всичко станало? До какъвъ резултатъ ще дойдемъ, че сме удобрили или не това нѣщо? Г. Министрътъ на Финанситѣ си е далъ съгласието да стане това. Ние можемъ, подиръ единъ и половина мѣсець, когато обмислимъ икономическитѣ нужди и мѣркитѣ, които трѣбва да вземемъ, да кажемъ: може ли да се приеме или не; до тогазъ може да стане нѣщо. Може би банкитѣ да се възвѣржтъ и да постѣпжтъ по-коректно и да направжтъ нѣщо. Може би и да не направжтъ нищо, но тогазъ, ние, като господари на бюджета, може да вземемъ други мѣрки и да не стане нужда отъ тия пари, които и така не ни ги даватъ. Коя е, прочее, належащата нужда, за да гласуваме сега това прѣдложение? Азъ не съмъ на това мнѣние, че това прѣдложение нито ще облекчи положението, нито ще го влоши. Не е тѣй работата. Всички тия работи, били тѣ и най-малки, всички клаузи на единъ договоръ сж неразривно свързани една съ друга; едната влѣче друга. Вие, г-да народни прѣдставители, много хубаво знаете, че не само опозициониятъ печатъ, но и правителствениятъ — не си спомнямъ сега кой брой отъ в. „Народни Права“ — писа, че ако банкитѣ не оптиратъ, не вѣчь за попълване на послѣднитѣ опции, V и VI, отъ заема отъ 1892 год., но и отъ новия заемъ, ние сме въ правото си да денонсираме тия договори. Какво е досега направено отъ страна на банкитѣ? Нищо. Тѣ само дадохж туй, което трѣваше да даджтъ много по-рано, по задълженето имъ за V-та и VI-та опции. Отъ новия заемъ абсолютно нищо не сж направили. Азъ констатирамъ, че банкитѣ некоректно се отнесохж. Прѣдъ видъ на това, мислж, че не трѣбва и да се разисква по това прѣдложение, а най-умѣстно е да се прѣпрати въ финансовата комисиия и да си остане тамъ — нека мине по този процесуаленъ редъ — и когато финансовата комисиия го разгледа и намѣри за нужно, ще го внесе тукъ, за да го приемемъ или отхвърлимъ, толкозъ повече, че отъ него нѣма никаква материална помощъ,

защото банкитѣ нѣматъ, вижда се, и намѣрение да правжтъ емисия. Ето защо, г-да прѣдставители, азъ като се присѣдинявамъ къмъ мнѣнието, исказано по-рано отъ г. Липовански и други, молж Народното Събрание да приеме това мое прѣдложение да се испрати проектътъ въ финансовата комисиия, която да го разгледа и, ако намѣри за нужно, да го внесе тукъ.

Министрътъ Михаилъ Теневъ: Г-да народни прѣдставители! Прѣдложението, което ви се направи, както и вие сами заблѣзвате, е чисто отъ формаленъ характеръ. Самъ г. Сарафовъ излѣзе и констатира, че измѣнението на датитѣ абсолютно никакво значение нѣма въ материално отношение, защото държавата нито печели, нито губи, а сжщо и банкитѣ не губжтъ или печелжтъ отъ това. Просто, понеже въ европейскитѣ пияци е заведено, щото купонитѣ на всички цѣнни книжа да се плащатъ на първо число новъ стилъ, то и всички цѣнни книжа, които се котиратъ, носжтъ новъ стилъ. Нашиятъ заемъ отъ 1892 год., както и другитѣ първи наши заеми носжтъ дата 1/13 отъ мѣсеца, сир. 13 число по старъ стилъ. Рускитѣ и Ромжнскитѣ цѣнни книжа отъ новитѣ заеми носжтъ дата първо число на мѣсеца новъ стилъ, а пѣкъ по-старитѣ руски заеми, които сж носили дата 1/13, при всичко, че руското правителство е имало право да плаща купонитѣ 13 дена по-късно, за да се изпълни узусътъ на европейскитѣ пияци, се съгласило само да исплаща купонитѣ 12 дена по-рано.

Ако азъ по-рано дадохъ съгласието си за измѣнение на датитѣ, бѣше само затова, защото, както знаете, имахме интересъ да се намѣри по-скоро удобенъ моментъ, за прѣдприемане емисията на новия заемъ и нѣмаше възможность да се чака събирането на Народното Събрание, за да се разрѣши приемането на това искане на банкитѣ.

Говорившиятъ г. г. народни прѣдставители се въсползувахж отъ случая да направжтъ единъ видъ запитване: какво е направено за изпълнението на договоритѣ отъ страна на банкитѣ. Не му бѣше сега ни случаятъ, ни мѣстото за това, нито пѣкъ съмъ приготвенъ, да отговорж; но понеже се повдигна въпросъ, считамъ за нужно да кажж, че банкитѣ изпълнихж всички свои задължения, прѣдвидени въ контракта. Чл. 1-й отъ контракта ги задължава да поемжтъ ferme 32½ милиона л. отъ стария заемъ и да даджтъ единъ авансъ отъ 7 милиона лева на държавното съкровище за срокъ една година; и двѣтѣ тия задължения банкитѣ изпълнихж наврѣме, даже по-рано отъ срока, опрѣдленъ въ договора. Съ тия именно срѣдства правителството успѣ да исплати наврѣме всички външни задължения, които тогава висѣхж на главата му и които създавахж опасенията на правителството и на голѣма частъ отъ народното прѣдставителство. Съ погасяването имъ се избѣгна катастрофата, която се готвѣше за българското правителство, и сега можемъ по-спокойно да гледаме на положението. Друго едно задължение отъ страна на синдиката е прѣдвидено въ чл. 6-й, а именно, въ случай че синдикатътъ прѣдприеме емисия на частъ отъ новия 5% заемъ, той е задълженъ, щото най-много до 50 милиона л. да замѣни стари 6% титри съ нови и разликата, която се образува отъ

50 милиона нагорѣ, да ѝ даде въ брой на правителството — до размѣръ 25 милиона л. Тая именно разлика правителството очакваше отъ синдиката, въ случай че той прѣдприемеше емисия. Както знаете, г-да народни прѣдставители, още въ извънредната сесия постоянно молѣхме, колкото е възможно по-скоро да се разгледатъ тия договори, защото правителството бѣше се задѣлжило да направи нужното за узаконяването имъ до 20-й май, въ който случай банкитѣ бѣхъ взели всичкитѣ мѣрки да направятъ емисията въ начало на мѣсець юний. Но разискванията по договоритѣ се продължихъ; тѣ се вотираха единъ мѣсець по-късно и възможността да се направи емисията се пропусна. Политическитѣ обстоятелства и финансовитѣ затруднения въ странство — който се е интересувалъ за тѣзи въпроси и е слѣдилъ европейския печатъ, ще знае това, а най-много г. Сарафовъ — дотолкова се комплицираха, щото нѣмаше абсолютно никаква възможност да се прѣдприеме емисията въ послѣдующитѣ мѣсеци, а съ избухването на войната между Англия и Трансвалъ, не може нито да се мисли за това до нѣколко мѣсеци. Тѣй щото, не е банковиятъ синдикатъ виновенъ за това нѣщо, а ние сме си виновнитѣ, защото съ разискване и протакане на въпроса два мѣсеца не дадохме възможност на синдиката да извърши това, което трѣбваше. Напротивъ, той ни обвинява, че изгубилъ благоприятния сезонъ за извършването на тази операция. (Единъ прѣдставителъ отъ лѣвицата: Докато имаме финансовъ министъръ като Васъ!)

Ако е така ние не трѣбва синдиката да обвиняваме.

Повече по този въпросъ нищо нѣма да кажъ. И понеже се иска да отиде туй прѣдложение въ финансовата комисиия — което аслъ трѣбва да бѣде — азъ съмъ съгласенъ да се испрати въ комисиията за разглеждане.

Константинъ Панайотовъ: А за лихвитѣ?

Министъръ Михаилъ Теневъ: За лихвитѣ нѣма никакво значение, защото заемътъ е още емитиранъ. Даже ако бѣше издадена една частъ отъ заема, пакъ това измѣнение на датитѣ нѣмаше да има никакво отношение къмъ лихвитѣ, защото е прѣдвидено въ единъ членъ, че когато поематъ извѣстно число облигации, трѣбва да се прѣсмѣтнатъ лихвитѣ до деня на поемането и да ни ги повѣржатъ. (Александръ Людскановъ: А за получения фега отъ стария заемъ?) Пакъ нѣма нищо. И за едното и другото лихвата се смѣта въ полза на държавата.

Вѣлко Нейчовъ: Прѣсѣче ми се думата, та сѣднахъ; втори пѣтъ нѣма да станъ. (Смѣхъ.)

Д-ръ Никола Генадиевъ: Казахте, че за лихвитѣ нѣма неудобство; но нѣма ли нѣкакво неудобство въ това, че по-рано ще плащаме?

Министъръ Михаилъ Теневъ: Нѣма.

Христо Ив. Поповъ: Г-да народни прѣдставители! Много е ясенъ докладътъ на г. Министра на Финанситѣ. Той изрично говори, че материално нѣма нищо да изгубимъ; тѣй щото, нѣмаше нужда да се вдига толкова

въпросъ по това прѣдложение. Въ вѣски случай, мисля, че г. Министърътъ даде обяснения такива, слѣдъ които нѣма какво да се говори, тѣй като е излишно да се говори. Азъ мисля, че въпросътъ е много ясенъ: когато вземете единъ заемъ 14 дена по-рано, ще го платите толкова дни по-рано. Защо споримъ за тия работи, г-да, когато, ми се струва, че сж много ясни? Нѣма защо да се говори тукъ, че ще губимъ отъ лихви и не знамъ отъ що. Абсолютно нищо нѣма да губи държавата. Единствениятъ въпросъ, който може да занимае почитаемото народно прѣдставителство, е въпросътъ, който повдигнаха почитаемитѣ г. г. прѣдговоривши Сарафовъ и Калчевъ. Но азъ, г-да народни прѣдставители, не съмъ съгласенъ съ тѣхъ по този въпросъ. Едно народно прѣдставителство, сезирано съ единъ въпросъ, какъвто е настоящиятъ, да се ползува отъ случая да искава доволство или незадоволство срѣщу една финансова група, азъ мисля, че това не е нашето призвание тукъ. Менѣ ми се струва, че е доста двойната побѣда, съ която се гордѣеше миналиятъ режимъ; достатъчно е грѣмено по вѣстницитѣ и навсѣкждѣ. Нашата държавка и нашитѣ правителства трѣбва винаги да помнятъ едно, че малката България не може да се бори нито съ Русия, на която едно врѣме бѣхме открили такава война, щото не можехме да разберемъ, кждѣ се памираме; нито съ такива силни капиталисти, каквито сж тия банки. (Иванъ Московъ: Ти се огъвашъ като чамова дѣска!) Менѣ ми се чини, че по такива въпроси, ако Народното Събрание има да отваря война, това не е по нашитѣ сили. Това е една практика, която не би трѣбвало да се въвежда. Сега отъ насъ не се иска да направимъ нѣкаква услуга, а едно улеснение и за насъ и за тѣхъ. Затова, ще моля почитаемото Събрание да приеме туй прѣдложение. — Правя прѣдложение за прѣкращение на дебатитѣ.

Прѣдседателъ: Има прѣдложение за прѣкращение на дебатитѣ. Моля ония г. г. прѣдставители, които сж съгласни да се прѣкратятъ дебатитѣ по този въпросъ, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Дебатитѣ се прѣкращаватъ.

Народното Събрание ще трѣбва да рѣши, да се приеме ли по принципъ това прѣдложение или не и да се испрати ли въ комисиията или да се пристъпи незабавно къмъ разискване. Ще туря на гласуване. Тѣзи г. г. народни прѣдставители, които приематъ по принципъ това прѣдложение и рѣшаватъ, щото да се испрати въ финансовата комисиия, моля да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Значи, прѣдложението се приема по принципъ и ще се испрати въ финансовата комисиия.

Слѣдва на дневния редъ: докладъ на анкетнитѣ комисиии. Доколкото е извѣстно на бюрото, тѣзи доклади не сж готови. Слѣдователно, ще минемъ къмъ третата частъ отъ дневния редъ — докладъ на комисиията по провѣрката на изборитѣ. Моля г. докладчика по избора въ Чирпанската околия да земе мѣстото си, тѣй като тоя изборъ иде първи по редъ. (Гласове: Нѣма го!) Тогава, по Ново-Пазарската? (Никой не се обаждъ.) По Хасковската? (Сжщо, мълчание.) По Пещерската? (Д-ръ П. Динчевъ: По Пещерската докладътъ е готовъ.) Тогава, докладвайте го.

Докладчикъ Д-ръ Пеню Динчевъ: (Отива на трибуната.)
Г-да прѣдставители! Въ Пещерската околия прѣдлежало да се избержтъ двама прѣдставители. Околията е била раздѣлена на три избирателни секции. Въ първата секция, която е имала за центъръ гр. Пещера, гласоподаването е почнало въ 7 часътъ сутриньта и свършило въ 6 часътъ вечерьта. Въ дневника на бюрото е казано, че доклѣ е траялъ изборътъ извънредни случки не е имало. „При гласоподаването на Пещерската община, застъпникътъ на кандидата Михаилъ Такевъ, при явяването на избирателя Шабанъ Мусевъ, заяви, че той не носи това име и тази лична карта не била негова, та поиска да не се допусне да гласоподава. Бюрото като изслуша обясненията на Пещерския градски кметъ и като распита двама отъ явившитъ се да гласоподаватъ негови сънародници и се удостовери, че той е сжщиятъ, както е записанъ и въ списька, допусна го да гласоподава.“ Въ тази секция отъ записанитѣ 2.651 души въ избирателния списькъ явили сж се и гласоподавали 1.173 души избиратели. Получили сж въ нея: Деню Маневъ 660 гласа, Стоянъ Чешмеджиевъ 664 гласа, Михаилъ Такевъ 509 гласа и Никола Кжневъ 505 гласа. Протоколътъ е подписанъ отъ бюрото и застъпника на Такева.

Въ втората избирателна секция, съ центъръ с. Кричимъ, гласоподаването е почнало въ 7 часътъ сутриньта и свършило въ 6 часътъ вечерьта, защото не е имало повече гласоподаватели. Прѣзъ деня не сж направени никакви оплаквания, съ исключение на това, че около 11 часътъ застъпникътъ на Такева и Кжнева заявилъ, че близо до изборното мѣсто станало нѣкакво нападение на избирателитѣ. Прѣдсѣдательтъ веднага излѣзълъ прѣдъ вратата на изборното учреждение и далъ заповѣдъ да не правятъ скандалъ избирателитѣ; обаче, самъ той не видѣлъ и не е констатиралъ никакъвъ скандалъ. Въ тази секция отъ 2.749 души избиратели, записани въ избирателнитѣ списьци, сж се явили и гласоподавали 1.045 души избиратели. Толкова бюлетини и избирателни карти сж намѣрени. Получили сж: Деню Маневъ 789 гласа, Стоянъ Чешмеджиевъ 786 гласа, Никола Д. Кжневъ 257 гласа и Михаилъ Такевъ 252 гласа. Протоколътъ е подписанъ отъ бюрото и отъ застъпника на г. Манева, сжщо и отъ кандидата Кжневъ.

Въ третата секция, съ избирателенъ пунктъ с. Баян, гласоподаването почнало въ 7 часътъ и 15 минути и е свършено въ 6 часътъ вечерьта, защото не сж се явили повече избиратели да гласоподаватъ. Прѣзъ врѣме на гласоподаването сж постѣпили четири заявления отъ кандидата г. Такевъ, които сж оставени безъ послѣдствие, като неоснователни. Други особѣни случки нѣма да сж станали. Тѣзи четири заявления провѣрочната комисия ги разгледа и тя тоже ги намѣри за неоснователни. Тѣ сж за твърдѣ маловажни работи, но въпрѣки това, азъ считамъ за нужно да ги докладвамъ на Народното Сѣбрание. Първото заявление отъ г. Такева гласи така: (Чете.) „Молжъ, съгласно чл. 86-й отъ Избирателния законъ, да се заставляватъ избирателитѣ да си прѣдварително казватъ имената, за да може да се провѣрватъ.“ На това заявление прѣдсѣдате-

лътъ на бюрото е турилъ такава резолюция: „Бюрото тъкмо така, споредъ духа на закона, се ржководи“. Второто заявление е да се заблѣжи въ протокола, че урнитѣ се отварятъ безъ да присѣтствуватъ и двамата провѣрители. Прѣдсѣдательтъ е далъ резолюция да се остави безъ послѣдствие, защото не било вѣрно. Въ третото си заявление г. Такевъ казва: „Въпрѣки моегo заявление, съ стражаръ се доведе за провѣрителъ Мехмедъ Тумбевъ, човѣкъ даденъ подъ сждъ съ обвинителни актове за злоупотрѣбления и побой въ участька, въ качеството му кметъ на с. Баян.“ Прѣдсѣдательтъ е оставилъ и това заявление безъ послѣдствие, тѣй като не му било извѣстно това, което заявителтъ съобщава, толкова повече, че не било подкрѣпено съ нищо, че Тумбевъ билъ осжденъ и лишенъ отъ граждански и политически права. Ето защо, и провѣрочната комисия намѣри, че тѣзи оплаквания нѣмагъ твърдѣ сжществено значение и че прѣдсѣдательтъ на бюрото правилно ги е оставилъ безъ послѣдствие.

Въ третата секция е имало записани въ списьцитѣ избиратели 2.676, а пѣкъ сж се явили и гласоподавали 1.545 души. Получили сж гласове: Деню Маневъ 1.117, Стоянъ Чешмеджиевъ 1.117, Михаилъ Такевъ 427 и Никола Кжневъ 427. Протоколътъ е подписанъ отъ бюрото и отъ застъпникитѣ.

Общиятъ резултатъ отъ всичкитѣ секции е: Деню Маневъ е получилъ 2.566 гласа, Стоянъ Чешмеджиевъ — 2.567, Михаилъ Такевъ — 1.187 и Никола Кжневъ — 1.189 гласа. При дѣлото нѣма други книжа, освѣнъ единъ протестъ отъ г. Такева, писанъ на 12-й октомври, а полученъ тукъ на 15-й октомври тази година. Прѣдъ видъ на това, че тоя протестъ не е даденъ въ законния срокъ, съгласно чл. 119-й отъ Избирателния законъ, провѣрочната комисия го остави безъ послѣдствие.

Провѣрочната комисия, като има прѣдъ видъ, че отъ книгата по тоя изборъ се установява, че изборътъ въ Пещерската околия е станалъ редовно и законно, че никакво нарушение на Избирателния законъ и въобще на избирателната процедура, не е станало, исказа мнѣние да се утвърди този изборъ и избранитѣ г. г. Деню Маневъ и Стоянъ Чешмеджиевъ да се признажатъ и утвърджатъ за избраници на Пещерската околия.

Цвѣтко В. Таслаковъ: Отказвамъ се.

Петко Каравеловъ: Менѣ ми се чини, г-да народни прѣдставители, че комисията прибърза да каже, че не е нарушенъ ни единъ членъ отъ Избирателния законъ. Вие много хубаво знаете какво говори Избирателниятъ законъ за избирателнитѣ секции. Въ този законъ се говори прѣди всичко, че приблизително трѣбва да се избиратъ за секции такива пунктове, които иматъ еднакво разстояние между селата, отъ които ще отиватъ избирателитѣ да гласоподаватъ, че градоветѣ ще трѣбва да се прѣдпочитатъ прѣдъ селата и въобще, че секциитѣ трѣбва да бждѣтъ въ центрове такива, щото на избирателитѣ да се даде възможность, по-малко да пътуватъ. Но, за жалость, нищо подобно не е станало, а е станало противното. Замѣненъ е градътъ

Брацигово, който е доста извъстенъ, за да го знае г. Министърътъ на Вжтръшнитѣ Дѣла, защото жителитѣ му сж се били най-юнашки за освобождението на България, и се пращатъ хората да гласоподаватъ въ с. Кричимъ, което е най на края на околията, и толкова на края, щото при него стои с. Куртово-Конаре, което принадлежи къмъ Пловдивския окръгъ; значи, безобразно е нарушенъ Избирателниятъ законъ, и то самоволно отъ г. Министра на Вжтръшнитѣ Дѣла. Униженъ е гр. Брацигово и е прѣдпочетено едно турско село, защото турцитѣ лесно гласоподаватъ за правителството. Значи, не сж се съобразили съ закона, когато сж распрѣдѣляли секциитѣ. Ние знаемъ, защо е станало това. Станало е затова, защото Брациговци най-много помогнахъ да се избере г. Такевъ на 25-й априлий. Затова, се избра не гр. Брацигово, а с. Кричимъ, защото се знаеше, че жителитѣ на гр. Брацигово нѣма да отиджтъ въ това село. Меѣ ми се струва, че върху това провѣрочната комисиия трѣбваше да обърне внимание. Истина е, че въ цѣла България е станало това. Азъ не знамъ изборъ, гдѣто да не сж унищожили старитѣ секции. Непрѣмѣнно се избирахъ малкитѣ села за секционни пунктове, на макаръ да сж и на края на околията. Даже въ Анхиалската околия се направихъ отъ три секции само двѣ, за да може да се избере Табурновъ. (Единъ прѣдставителъ: Не е вѣрно!) Затова, азъ ще ви помоджъ, ако не щете да касирате избора, то поне да попитаме г. Министра на Вжтръшнитѣ Дѣла да каже: защо е унищожилъ Брациговската секция и е опрѣдѣлилъ за секционенъ центръ с. Кричимъ?

Паскаль Табурновъ: Искамъ да отговоржъ на тази бѣлѣжка, която се направи отъ г. Каравелова. . . . (Гласове отъ лѣвицата: Министра питатъ да даде обяснение!)

Драганъ Цанковъ: Сега не ти е врѣмето да говоришъ. Слѣдъ 20 години ще говоришъ!

Прѣдсѣдателъ: Той е записанъ и може да говори.

Паскаль Табурновъ: На една бѣлѣжка, която се направи отъ г. Каравелова, искамъ да отговоржъ. Въ Анхиалската околия не е намалено числото на секциитѣ, защото законътъ е прѣдвидѣлъ тамъ само двѣ секции да има.

Драганъ Цанковъ: Подиръ 20 години ще да говоришъ! Единъ, който е дошълъ отъ Далмация, не може да говори! Утанмасъ! Слѣзъ долу!

Прѣдсѣдателъ: Той има сжщитѣ права!

Петко Каравеловъ: Избрани бѣхж въ тая околия двѣ гръцки мѣста за да гласоподаватъ. Искрено съжалявамъ за това!

Христо Ив. Поповъ: Г-да! Ако сме въ кръчма, добръ — да знаемъ. . . . (Шумъ.)

Д-ръ Петъръ Гудевъ: Обърнитѣ се къмъ г. прѣдсѣдателя!

Иванъ Московъ: (Къмъ Христо Ив. Поповъ.) Тебе кой те пита, бе чамова дѣска?

Вълко Нейчовъ: Не прилича на г. Министра на Вжтръшнитѣ Дѣла да не дава обяснения, когато му се искатъ!

Прѣдсѣдателъ: Г-нъ Табурновъ е записанъ да говори. . .

Драганъ Цанковъ: Подиръ 20 години ще говори той!

Паскаль Табурновъ: Прѣди всичко, не е работа на г. Министра на Вжтръшнитѣ Дѣла да опрѣдѣля секциитѣ.

Петко Каравеловъ: Опрѣдѣлени сж съ телеграма!

Прѣдсѣдателъ: Когато дойде да се докладва Анхиалскиятъ изборъ тогава ще говорите за това.

Паскаль Табурновъ: Сжществуватъ извѣстни комисиии, които опрѣдѣлятъ мѣстата, гдѣто ще бжджтъ секциитѣ. Въ закона се казва, че се прѣдпочитатъ градоветѣ. Г-нъ Каравеловъ укоряваше комисията, че е направено въ Месемврий. . . . (Шумъ.) Това е казано въ закона и това искахъ да кажъ на г. Каравелова, който се отнесе къмъ мене и въобще къмъ моя изборъ.

Петко Каравеловъ: Къмъ Васъ не се отнасямъ!

Прѣдсѣдателъ: Понеже никой не иска да говори, ще туржъ на гласуване.

Драганъ Цанковъ: Какво „ще туржъ на гласуване“ — министърътъ трѣбва да отговори! (Къмъ Министра на Вжтръшнитѣ Дѣла.) Стани да отговоришъ! (Шумъ.)

Вълко Нейчовъ: Министърътъ трѣбва да отговори!

Константинъ Досевъ: Не желае да ви отговори, защото сте клеветници!

Иванъ Я. Поповъ: Когато г. Нейчовъ прокара желѣзница прѣзъ Панагюрище, тогазъ! Обѣщавашъ желѣзници само да те избержтъ!

Петко Каравеловъ: Искахъ да кажъ още нѣколко думи! Чл. 50-й. . . . (Гласове: Исчерпанъ е въпросътъ!)

Прѣдсѣдателъ: Г-нъ Сарафовъ има думата.

Михаилъ Сарафовъ: Г-да народни прѣдставители! Мислжъ, че нѣма защо да викаме и да се сърдимъ. Отправи се едно запитване къмъ г. Министра на Вжтръшнитѣ Работи — туй не е никаква интерпелация; намиратъ хората извѣстни нарушения на закона, слѣдователно, длъжностъ е на Министра на Вжтръшнитѣ Работи да даде единъ отговоръ. Не може иначе. Парламентарниятъ редъ е таквъ. Г. министърътъ е тукъ, и, като му се прави едно запитване, Конституцията го задължава да отговори. Ние молимъ г. министра да отговори, да зачете длъжността си къмъ насъ, за да можемъ и ние да зачитаме нашитѣ длъжности къмъ правителството. Това не може така да се прѣнебрѣгва!

Вълко Нейчовъ: Ние не молимъ, а искаме! Министърътъ трѣбва да отговори!

Петко Каравеловъ: Прѣдъ видъ на това, че г. Табурновъ повдигна въпроса, азъ искамъ едно малко обяснение. За избирание центроветѣ, секциитѣ, е казано, че 25 дни прѣди изборитѣ се рѣшава кждѣ тѣ да бжджтъ; а пъкъ ние знаемъ, че тѣй не се рѣшава, и това положително го знаемъ. Отъ секцията Синаговци, първата недѣля, не прѣнесе ли се на втората недѣля пакъ въ едно турско село Арчаръ? Не прѣнесе ли се въ Силистренската околия

на втората недѣля секцията отъ с. Кара-Орманъ въ с. Малка-Кайнарджа? Кой го е направилъ това?

Константинъ Досевъ: Когато дойджтъ Силистренскитѣ избори, тогазъ ще ви кажемъ! Недѣйте бърза!

Петко Каравеловъ: Хубаво! Благодаржъ ви на общанието, че ще ми кажете!

Никола Хр. Габровски: По Пещерския изборъ да отговори министърътъ, защо е прѣмѣстилъ секцията въ с. Крчимъ?

Прѣдседателъ: По Пещерския изборъ, комисията е рѣшила тамъ да бжде изборътъ, а не г. министърътъ!

Михаилъ К. Сарафовъ: Имайте добрината, г-нъ прѣдседателю, да напомяте на г. министра, че чл. 106-й, алинея трета, отъ Конституцията казва, че министритѣ сж длѣжни, като ги защита Народното Събрание, да даватъ обяснение. — Молжъ Ви, г-не министре, дайте обяснения! Конституцията Ви задѣлжава да отговорите.

Министъръ Д-ръ Василъ Радославовъ: Азъ ще молжъ Народното Събрание да рѣши: има ли нужда да давамъ обяснения за единъ законъ, който не се знае отъ бивши министри. Нека рѣши Събранието. Избирателниятъ законъ е много ясенъ. Когато интерпелирате единъ министъръ, трѣбва да знаете законитѣ и Конституцията.

Михаилъ К. Сарафовъ: Тукъ нѣма интерпелация! Тукъ има едно запитване, отправено къмъ Васъ, и Вие сте длѣжни да отговорите!

Иванъ Я. Поповъ: Обърнѣте се къмъ комисията!

Драганъ Цанковъ: Дайте ми думата!

Молжъ ви се, какъ ще гласуваме ние сега правиленъ ли е изборътъ или не е правиленъ? Е добрѣ, ние виждаме нарушение на единъ законъ твърдѣ ясенъ...

Миланъ Макавѣевъ: Гласувайте за касирането на избора, като е неправиленъ! (Смѣхъ.)

Драганъ Цанковъ: Слушай, слушай! (Къмъ прѣдседателя.) Молжъ Ви се, г-не прѣдседателю, кажете му да мълчи!

Константинъ Досевъ: Вие прѣкъсвате, а сега, като Ви прѣкъсватъ, защо се сърдите?

Драганъ Цанковъ: Ти тамъ да мълчишъ!

Добрѣ, ние ще гласуваме сега. Единъ прѣдставителъ каза, че въ тия избори е нарушенъ явно законътъ, като сж прѣмѣстили една секция... (Единъ прѣдставителъ: Не е вѣрно!) и поиска разяснение отъ министра, защо е прѣмѣстилъ секцията.

Иванъ Я. Поповъ: Това не е негова работа; това е работа на окръжния съвѣтъ. Ето защо г. министърътъ Ви каза, че не знаете законитѣ!

Драганъ Цанковъ: Ти вземи думата понапрѣдъ, пъкъ сегнѣ ела ми отговаряй! Ти пакъ ще ходишъ въ Черната-Джамия, виджъ те азъ тебе! (Смѣхъ.)

Г-не министре! Стани та ни разясни, иначе не си министъръ! Ти съ сила ли искашъ да ни владѣешъ? Нѣма да те оставимъ! (Смѣхъ.) Ти си невмѣняемъ! Тебъ аслж, умътъ ти го нѣма въ главата! Ти не знаешъ какво да вършишъ! Я гледай я! Той е невмѣняемъ човѣкътъ! Трѣбва да отговори! (Шумъ. — Прѣдседателъ: Молжъ, молжъ!

Г. докладчикътъ по избора има думата!) Какво е туй — да позори Народното Събрание!

Докладчикъ Д-ръ Пеню Динчевъ: Никакви данни въ избирателното дѣло не съществуватъ за прѣмѣстването на избирателния пунктъ отъ едно мѣсто на друго. На основание на книгата, които сж въ дѣлото, комисията се произнесе да се утвърди изборътъ.

Цвѣтко В. Таслаковъ: А пъкъ ние всички знаемъ, че секцията е прѣмѣстена въ едно село, а градътъ е изоставенъ! Данни за това не съществуватъ ли?

Константинъ Досевъ: Азъ взехъ думата, за да отговоржъ на г. Цанкова...

Драганъ Цанковъ: Министърътъ трѣбва да отговори. Ако не иска да отговори, той е наложникъ, той не е министъръ!

Константинъ Досевъ: Взехъ думата, казвамъ, да отговоржъ на този старецъ, който си позволява да прѣкъсва всѣкой нашъ ораторъ, а когато него прѣкъснатъ, той се обръща съ единъ хамалски язикъ къмъ своитѣ другари. Това е неприлично отъ негова страна и азъ го молжъ да си не позволява такива дивотии; ако ли не, съ същата монета ще му отплащаме и ние. (Къмъ Цанкова.) Нѣма да пожалимъ вашитѣ старини, дѣдо Цанковъ! (Драганъ Цанковъ: Ти да си сѣднешъ на мѣстото и да мълчишъ! — Смѣхъ.) Молжъ да се прѣкратжтъ дебатитѣ.

Прѣдседателъ: Има прѣдложение да се прѣкратжтъ дебатитѣ...

Цвѣтко В. Таслаковъ: Нѣма таково прѣдложение! Седемъ души не сж говорили!

Димитъръ Петковъ: Нѣма 7 души да сж говорили! Вълко Нейчовъ и Иванъ Бѣлиновъ: Искаме думата! (Шумъ.)

Константинъ Досевъ: Не рачихъ да говоржъ за секциитѣ, защото не е вѣрно това, което се твърди!

Христо Конкилевъ: Министърътъ да отговори!

Прѣдседателъ: Молжъ ония отъ г. г. народнитѣ прѣдставители, които сж съгласни да се прѣкратжтъ дебатитѣ по Пещерския изборъ, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Прѣкратяватъ се дебатитѣ.

Прѣдседателъ: Ще туржъ на гласуване прѣдложението на комисията, което е: да се приеме изборътъ, станалъ въ Пещерската околия, за правиленъ и редовенъ и да се признажтъ за правилно, редовно и законно избрани народни прѣдставители отъ тая околия г. г. Деню Маневъ и Ст. Чешмеджиевъ...

Вълко Нейчовъ: Срамота е, срамота е! прѣдседателътъ да не ни дава думата! Ние искахме думата да говоримъ по избора! — (Гласове отъ лѣвицата: Искаме думата!)

Петъръ Н. Даскаловъ: Нѣма да ви слушаме!

Прѣдседателъ: Молжъ ония отъ г. г. народнитѣ прѣдставители, които приематъ това прѣдложение на провѣрочната комисия, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Вълко Нейчовъ: Прѣдседателътъ нѣмаше право да ми отнема думата!

Прѣдсѣдатель: На дневенъ редъ иде докладътъ на Чирпанския изборъ. Моля г. докладчика на този изборъ да го докладва.

Вълко Нейчовъ: Нѣмахте право да ми отнемете думата!

Докладчикъ Димитъръ Маламеновъ: Г-да народни прѣдставители! Чирпанската околия, въ избирателно отношение, е била раздѣлена на три секции: първа Чирпанска, втора Чирпанска и трета Калфенска секция. Въ първата Чирпанска секция изборътъ е билъ съвършено редовно, правилно и законно произведенъ. Никакви, абсолютно никакви, случки по избора не е имало. Въ втората Чирпанска секция тоже изборътъ е произведенъ редовно и законно; и тамъ нѣма никакви извънредни случки, никакви протести, никакви заявления. Едно нѣщо само се констатира въ протокола: че 19 души, които се били явили съ лични карти, не били допуснати да гласоподаватъ, понеже не били записани въ избирателния списъкъ; но това нѣщо бюрото, обаче, намѣрило, че съвършено справедливо е да се отстранжтъ отъ гласоподаване, защо не били записани въ списъкитѣ. (Вълко Нейчовъ: Говорѣте на прѣдсѣдателя! Намъ недѣйте говори, щомъ прѣдсѣдательтъ не дава думата.)

Трета, Калфенска секция. И тамъ изборътъ е станалъ редовно и законно, безъ никакви извънредни случки, безъ никакви заявления, безъ никакви протести; само че тамъ сж се оказали двѣ бѣли бюлетини. Въ резултатъ на всичко това излиза, че отъ Чирпанската околия е билъ избранъ г. Христо Ив. Поповъ, който е и провъзгласенъ за народенъ прѣдставитель.

Комисията намѣри, че тоя изборъ е съвършено редовенъ и законенъ и рѣши щото да бжде утвърденъ. Моля, слѣдователно, почитаемото Сѣбрание да се произнесе за утвърдението на избора.

Прѣдсѣдатель: Питамъ г. г. народнитѣ прѣдставители: желае ли нѣкой да говори по Чирпанския изборъ? (Никой не се обажда.) Значи, никой не иска думата. — Ще турж на вотирание мнѣнието на комисията, което е, да се счете изборътъ, станалъ въ Чирпанската околия, за правиленъ и редовенъ и г. Христо Ив. Поповъ за законно избранъ народенъ прѣдставитель отъ тая околия. Моля ония г. г. прѣдставители, които сж съгласни съ това мнѣние на комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Утвърждава се.

Слѣдва, по реда си, изборътъ станалъ въ Ново-Пазарската околия.

Докладчикъ Димитъръ Маламеновъ: Ще докладвамъ избора, станалъ въ Ново-Пазарската околия. Тая околия е била раздѣлена на двѣ секции: Ново-Пазарска и Войводска. Въ Ново-Пазарската секция изборътъ е билъ извършенъ редовно и законно; нѣма никакви абсолютно протести, нѣма заявления, нѣма и извънредни случки да сж стапали въ деня на избора. Въ Войводската секция тоже изборътъ е билъ редовенъ и законенъ; произведенъ е мирно и тихо, никакви протести, никакви заявления нѣма и никакви извънредни случки не сж стапали. Само, въ тая секция се е оказала само една бюлетина, която бюрото е счело за не-

дѣйствителна. И дѣйствително тя е недѣйствителна, понеже на едната страна е било писано името на единия кандидатъ, а на другата — името на другия кандидатъ. Въ резултатъ се е указало, че тамъ е избранъ г. Д-ръ Кирикъ Провадалиевъ съ 1.782 гласа.

Комисията намѣри, че изборътъ въ тая околия е редовно и законно произведенъ и че трѣбва да се утвърди. Моля, слѣдователно, почитаемото Народно Сѣбрание да се произнесе за утвърдението на тоя изборъ. (Атанасъ П. Краевъ: Нѣма ли контестаии?) Нѣма нищо.

Прѣдсѣдатель: Желае ли нѣкой отъ г. г. прѣдставителитѣ да говори по Ново-Пазарския изборъ? (Никой се не обажда.) Понеже никой не желае да говори, ще турж на гласуване мнѣнието на комисията, което е, да се счете изборътъ, станалъ въ Ново-Пазарската околия, за редовно извършенъ и законно избранъ народенъ прѣдставитель отъ тая околия г. Д-ръ Кирикъ Провадалиевъ. Моля ония г. г. прѣдставители, които сж съгласни съ това мнѣние на комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Утвърждава се.

Ще стане провѣрка на избора станалъ въ Хасковската околия.

Докладчикъ Димитъръ Маламеновъ: Хасковската околия е била раздѣлена на четири избирателни секции: първа Хасковска, втора Хасковска, трета Кору-Чешменска и четвърта Иробаска.

Въ първата секция изборътъ е произведенъ мирно и тихо; нѣма никакви заявления и никакви протести. Има една бюлетина съ три имена, а тамъ се избиржтъ двама прѣдставители и, споредъ както се констатира отъ протокола, послѣдното име не е счетено отъ бюрото, а така сжщо и една друга бюлетина съ двѣ заличени имена, които тоже не сж счетени за дѣйствителни. Въ протокола на бюрото е констатирано още, че 20 души избиратели отъ първата секция, понеже притежавали карти за втората секция, се явили да гласоподаватъ и бюрото, като намѣрило, че искането имъ е законно, допуснало ги да гласоподаватъ.

Въ втората Хасковска секция тоже всичко е редовно въ бюлетинитѣ и картитѣ, само че има едно заявление, подадено отъ кандидата, ако не се лъжж, Д-ръ Кожухаровъ, въ което е казано, че въ изборното мѣсто имало единъ вѣрженъ войникъ, и друго едно заявление отъ страна на застжнницитѣ, именно, че бюлетината на нѣкой си Хасанъ Джелиловъ, когато била пуцана въ кутията, случайно била скжсапа на двѣ парчета, че бюлетината на избирателя отъ гр. Хасково Мато Теневъ била пусната, по погрѣшка, въ урната на личнитѣ карти, че избирательтъ отъ гр. Хасково х. Петръ х. Георгиевъ съ личната си карта е гласоподавалъ по погрѣшка въ втората секция, вмѣсто въ първата, че въ картата № 1.284 на избирателя Георги Дековъ погрѣшно било показано да гласоподава въ първата секция, вмѣсто въ втората, че избирательтъ отъ втората Хасковска секция Гечо Дѣлчевъ съ № 47 погрѣшно билъ допуснатъ и гласоподавалъ за № 71, вмѣсто Гочо Тончевъ. Бюрото констатира, че слѣдъ заявлението на Д-ръ Кожухарова, направило нужната справка въ изборното мѣсто,

и се е оказало, че туй заявление е невърно, защото нѣ-мало никакъвъ войникъ, даже и невъоръженъ. Колкото се отнася до другитѣ заявления, бюрото взело мѣрки и свое-врѣменно ги поправило.

Въ третата секция тоже всичко е извършено редовно и законно.

И въ четвъртата секция било всичко редовно и за-конно, само че се явилъ единъ човѣкъ, който билъ запи-санъ въ избирателния списъкъ, но нѣмалъ лична карта и молилъ бюрото да каже на кмета да му даде лична карта, но бюрото като казало на кмета, послѣдниятъ казалъ, че нѣма при себе си лична карти и затова избирателтъ се върналъ безъ да гласоподава. Никакви други извънредни случаи нѣма да сж станали, а така сжщо и никакви заявле-ния и протести нѣма да сж подадени. Избрани сж Д-ръ Стаменовъ съ 2.494 гласа и Кирилъ Добревъ съ 2.076.

Комисията намира, че този изборъ е редовенъ и за-коненъ и трѣбва да бжде утвърденъ. Молж, прочее, почи-таемото Събрание да се съгласи съ мнѣнието на комисията и да се произнесе за утвърдението на тоя изборъ.

Прѣдсѣдателъ: Желаетъ ли нѣкой отъ г. г. народнитѣ прѣдставители да говори по тоя изборъ? (Никой не се обажда.) Значи, никой не желаетъ да говори. Ще турж на гласуване мнѣнието на комисията, което е, да се счете Хасковскиятъ изборъ за правилно и редовнопроизведенъ и избраничѣ Д-ръ Стаменовъ и Кирилъ Добревъ за законно избрани народни прѣдставители отъ тази околия. Молж г. г. народнитѣ прѣдставители, които сж съгласни съ това мнѣние на комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Утвърждава се.

Молж г. докладчика на избора въ Самоковската околия да докладва. (Гласове: Нѣма го!) Тогава, да докладва този, който е докладчикъ на избора станалъ въ Пловдив-ската околия.

Докладчикъ Никола Ценовъ: Пловдивската околия, г-да народни прѣдставители, е слѣдвало да избере единъ допълнителенъ народенъ прѣдставитель. Околията е била раздѣлена на 4 секции: двѣтѣ сж биле въ града Плов-дивъ, именно едната въ държавната гимназия „Александъръ І“ и другата въ градината „Царъ Симеонъ“; третата — въ с. Перушица и четвъртата — въ с. Климентиново.

Въ първата избирателна секция е слѣдвало да гласо-подаватъ 3.481 избиратели, а гласоподавали сж 796 души, отъ които кандидатъ Стефанъ х. Калчовъ е получилъ 550 гласа, х. Гьока Павловъ — 230 и Д. Благоевъ — 16. Въ тая секция никакви сериозни оплаквания не сж послѣд-вали или пъкъ да е имало нѣкакви смущения, които да опорочаватъ избора. Има дѣйствително подадени заявления отъ застъпника на х. Гьока Павловъ, но тия заявления бюрото ги е провѣрило и се оказали едни нещществени, а други неистински и затуй ги е оставило безъ послѣдствие. Така щото, както секцията по провѣрка на изборитѣ, така сжщо и общата комисия призна, че изборътъ въ тая секция е правиленъ и редовенъ.

Въ втората секция тоже изборътъ е произведенъ ре-дovно и правилно. Започналъ е въ прѣдвидения отъ закона

часъ и се е свѣршилъ тоже въ прѣдвидения отъ закона часъ. Никакви оплаквания въ тази секция не е имало. Има едно заявление, въ което се е искало да се ускори гласо-подаването; обаче, бюрото констатира, че никакво замедля-ване не е имало и че гласоподаването още въ 6 часътъ е прѣкъснато затова, защото не е имало избиратели да гласоподаватъ. Така щото, и въ тази секция изборътъ се явява правиленъ и редовенъ.

Въ другитѣ двѣ секции, Перушинска и Климентиноvsка, изборътъ тоже е вървѣлъ редовно и правилно; нѣма ни-какви контестации, нито нѣкакви заявления, а сжщо нѣма и никакви нарушения на закона да сж констатирани въ книгата.

Комисията намѣри избора станалъ въ Пловдивската околия за правиленъ и счита, че г. Стефанъ х. Калчовъ, който е избранъ съ 2.471 гласа, е избранъ редовно, законно и при свободно гласоподаване отъ страна на избирателитѣ. Това се вижда отъ това, обстоятелството, че неговиятъ против-никъ Хаджи Гьока Павловъ е получилъ 434 гласа, а Димитъръ Благоевъ 31 гласа. Така щото, отъ името на комисията, азъ молж Народното Събрание да приеме избора, станалъ въ Пловдивската околия, за правиленъ и редовенъ и да го утвърди.

Прѣдсѣдателъ: Желаетъ ли нѣкой отъ г. г. народнитѣ прѣдставители да говори по Пловдивския изборъ? (Никой не иска думата.) Понеже никой не иска да говори, ще турж на гласуване мнѣнието на комисията, което е, щото Плов-дивскиятъ изборъ да се счете за редовенъ и правиленъ и избраничѣ отъ тази околия, г. Стефанъ х. Калчовъ, да се счете за законно избранъ. Молж ония г. г. народни прѣд-ставители, които сж съгласни съ това мнѣние на комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Пловдивскиятъ из-боръ се приема за редовенъ и законенъ и се утвърждава.

Молж г. докладчика по избора произведенъ въ Ка-занлъжската околия. (Гласове: Нѣма го!) Понеже доклад-чика по този изборъ го нѣма, молж г. докладчика по Татаръ-Пазарджишкия изборъ да заеме мѣстото си и да докладва.

Докладчикъ Коста Ранковъ: Г-да прѣдставители! Татаръ-Пазарджишката околия е избрала въ допълнител-нитѣ избори единъ народенъ прѣдставитель. Тя е била разпрѣдѣлена на 4 избирателни секции, отъ които първата е била въ гр. Татаръ-Пазарджикъ. Гласоподаването е почнало на врѣме и прѣкратено пакъ въ врѣмето опрѣ-дѣлено отъ закона. Въ тази секция, Атанасъ Ибишевъ е получилъ 776 гласа, Георги Т. Абаджиевъ — 37 гласа и Д-ръ Георги Гаговъ — 39 гласа. Не е имало никакви протести. Изборътъ е вървѣлъ мирно и тихо.

Въ втората секция изборътъ е почналъ и се е прѣ-кратилъ въ опрѣдѣленото отъ закона врѣме. Имало е нѣкои заявления прѣвъ деня на избора, обаче, бюрото е конста-тирало, че тия заявления сж невѣрни и ги е оставило безъ послѣдствие. Въ тази втора секция Атанасъ Ибишевъ е получилъ 514 гласа, Георги Т. Абаджиевъ — 126 гласа и Д-ръ Георги Гаговъ — 349 гласа.

Третата секция е била въ с. Кара-Бунаръ. Гласоподаването е почнало наврѣме и се е свършило наврѣме. Прѣзъ деня на избора е послѣдвало едно заявление отъ нѣколко, 10—15 души, избиратели, които казвали, че общинскитѣ кметове не имъ раздали избирателнитѣ карти и, слѣдователно, не могли да гласоподаватъ; обаче, бюрото, като е имало прѣдъ видъ, че то не е компетентно да се произнася и не може да прави никакви распорѣждания за раздаването на картитѣ, оставило е заявлението безъ послѣдствие. Въ тази секция Атанасъ Ибишевъ е получилъ 133 гласа, Георги Т. Абаджиевъ — 326 гласа и Д-ръ Гаговъ — 51 гласа.

Четвъртата секция е била въ с. Саранево. И въ тази секция гласоподаването е почнало въ опрѣдѣленото отъ закона врѣме и се е прѣкратило пакъ наврѣме. Не е имало никакви заявления. Получили сж гласове: Атанасъ Ибишевъ 267, Георги Т. Абаджиевъ 169 и Д-ръ Гаговъ 111.

Въ резултатъ, въ четиритѣ секции сж получили: Атанасъ Ибишевъ 1.690 гласа, Георги Т. Абаджиевъ 658 гласа и Д-ръ Гаговъ 550 гласа. Особената комисия е провъзгласила за народенъ прѣдставителъ получившия най-много гласове, г. Атанасъ Ибишевъ. И провърочната комисия, като намѣри, че всичко е извършено редовно и законно, рѣши да ходатайствувамъ прѣдъ васъ, г-да народни прѣдставители, щото изборътъ станалъ въ Татаръ-Пазарджишката околия да се утвърди и да се признае за народенъ прѣдставителъ отъ тази околия г. Атанасъ Ибишевъ.

Миланъ Макавѣевъ: Азъ нѣма да оспорявамъ избора, понеже, било отъ доклада, било отъ онова, което непосредствено извлѣкохъ отъ книгата, приемамъ, че изборътъ е и законенъ, и правиленъ, и редовенъ, и, споредъ мене би трѣбвало да гласуваме да се утвърди. Да се не зловиди никому, особено на тази партия, на която г. избраниятъ Ибишевъ принадлежи, като ѝ намекиж, че 2 минути прѣди това се разгледахъ изборитѣ на 3-4 околии, гдѣто сж избрани правителствени партизани, и азъ слѣдѣхъ почитаемата лѣвица ще гласува ли, и видѣхъ, че не гласува. Сега, както виждате, ние сме болшинство и достатъчно е да не вдигнемъ рѣка, да не гласуваме, за да касираме единъ опозиционеръ. (Д-ръ Петъръ Гудевъ: Имате право — недѣйте гласува!) Азъ хвърлямъ това особено на народно-либералната партия, че даже по избори, по които никой не взе думата да оспорява, и тамъ не вдигнаж рѣка, да гласуватъ. Тази нетолерантностъ се отбѣлѣза. Но дѣсницата ще гласува — толкозъ повече, че нѣма г. Грекова, за да усили мотивитѣ си за беззаконията по изборитѣ.

Никола Хр. Габровски: Тѣй както се докладва изборътъ, отъ книгата се оказва, че дѣйствително не сж станали нарушения, или, по-добрѣ, заинтересуванитѣ не сж подали контестации, отъ които да се види, че по този изборъ сж станали закононарушения. Ако взехъ думата, то е съвсѣмъ за друго нѣщо. Вие помните много добрѣ, когато се провъриваше този изборъ, Татаръ-Пазарджишки, въ извънредната сесия, какви бурни дебати станахъ по него. Помните много добрѣ, че ние тогава — и азъ лично — протестирахме и искахме касирането му главно затова,

защото за насъ бѣше доказано отъ даннитѣ по избирателното дѣло, че полицията е покровителствувала шайка, че тя именно е изнасила волята на избирателитѣ. Намъ се възразяваше, че това не е вѣрно, че не е истина. Днесъ ние имаме една присѣда, издадена отъ Татаръ-Пазарджишкия окръженъ съдъ, отъ която се вижда, че двама стражари сж осждени по на 12 години затворъ, съ лишение на граждански и политически права, затуй, защото сж прѣдвотелствували шайката и защото сж стрѣляли. Азъ ще повдигна единъ важенъ въпросъ.

Прѣседателъ: Моляж, говорѣте по сегашния изборъ.

Миланъ Макавѣевъ: Той ще говори за касирането на Петкова.

Никола Хр. Габровски: Мнозина отъ васъ, които гласувахъ за утвърдението на Татаръ-Пазарджишкия изборъ, може би сж се рѣководили отъ партизански съображения, а мнозина може би сж твърдо вѣрвали, че всички контестации, направени отъ заинтересованитѣ лица, не сж истински, защото не се провърихъ и защото тогазъ нѣмаше една присѣда, издадена отъ компетентно учреждение, която да казва, че полицията е взела участие въ избора, че полицията е покровителствувала шайката, че тя е стрѣляла върху избирателитѣ. Днесъ такава присѣда ние имаме и сме въ правото си да повдигнемъ въпросъ за ревизия на онзи изборъ, именно: депутатътъ отъ тази околия, който стои днесъ тукъ — втория, г. Радославовъ, не говорѣж, защото той се отказа тогава и новъ изборъ стана — депутатътъ, който стои тукъ, двамата собствено, сж ли продуктъ на свободната воля на избирателитѣ? Какъ ще примирите това противорѣчие на присѣдата, издадена отъ едно компетентно учреждение, съ вашето рѣшение, взето въ извънредната сесия? Ние сждимъ по съвѣсть; по съвѣсть тогазъ доказахме, че сж станали нарушения и трѣбваше да се касира изборътъ. Сега, когато се явява новъ документъ, за да удовлетворимъ обществената съвѣсть, не само своята, но, прѣди всичко, съвѣстѣта на народа, ние трѣбва да се отнесемъ сериозно къмъ този въпросъ, именно да се направи ревизия на избора. Ако е доказано, имаме право да искаме да се касира избора на депутата отъ тази околия, който е тукъ.

Министъръ Д-ръ Василъ Радославовъ: Това, което повдига г. Габровски може да бѣде прѣдметъ на едно особно прѣдложение. Никой не е противъ това, ако вие излѣзете съ доказателства да докажете, че едно лице, което стои тукъ, въ Народното Събрание, не прѣдставлява истинското изражение на народната воля. То може да бѣде, както казахъ по-прѣди, прѣдметъ на особно прѣдложение, прѣдметъ на особно разискване. Фактътъ, че сж осждени стражари, показва, че ние не защитаваме чрѣзъ полицията шайкитѣ. Азъ не съмъ челъ присѣдата; само въ нѣкои вѣстници видѣхъ, мислѣж въ в. „България“, че по Т.-Пазарджишкия изборъ били осждени нѣколко души селяни по на нѣколко лева глоба и двама или трима стражари по на нѣколко години затворъ. Присѣдата, не съмъ челъ, та не знаѣж въ какво се състои обвинението, но фактъ е, че има присѣда вече. Дали е влѣзла тя въ сила или не, то е другъ въпросъ. Припомнѣте си, че когато говорѣхме

по-напрѣдъ за избора въ Татарь-Пазарджишката околия, между друго, въ секцията, гдѣто станахъ нередовности и убийства на нѣкои избиратели, азъ казахъ, че убититѣ сж лежали на нѣколко метра вѣнъ отъ изборното мѣсто. Съ това тогава се доказваше, и Събранието прие, че това нѣщо не е повлияло никакъ на резултата на избора. Ако е имало, казахъ, нѣкой виновенъ, който е стрѣлялъ и убилъ нѣкого, държавата има сждилища и сждѣтъ ще накаже виновния. Разрѣшихъ даването подъ сждѣ на виновнитѣ и вече сждѣтъ е разгледалъ дѣлото и е показалъ кой е виновниятъ. Обаче, ако има отъ тази присжда, да се тегли нѣщо, което да не е въ полза на избранитѣ, г. Габровски е свободенъ, може да се възползува отъ тази присжда, да направи едно прѣдложение, за ревизия на избора; на врѣмето му ще да го разискваме и ще видимъ доколко той е правъ въ туй, което повдига днесъ. А допълнителниятъ изборъ въ тази околия, който е станалъ правилно и законно, трѣбва да се утвърди.

Иванъ Вѣлиновъ: Г-да народни прѣдставители! Азъ намирамъ, че прѣдложението на г. Д-ръ Радославова не само трѣбва да се приеме отъ Народното Събрание, но че тозъ е единствениятъ начинъ, да се удовлетвори възмутената обществена съвѣсть, която сега вижда, че дѣйствително, въ избора въ Татарь-Пазарджикъ е имало хора убити отъ прѣдставителитѣ на властѣта. Нека г. Радославовъ не мисли, че ние ще поддържаме противното на това. За насъ е важно, че слѣдъ нѣколко мѣсеца, откакъ Народното Събрание, введено въ заблуждение може би, утвърди единъ изборъ, се оказва, че прѣдставителитѣ на властѣта сж убили хора и компетентнитѣ сждилища сж ги осждили. Ето защо, азъ се присъединявамъ къмъ мнѣнието на г. Д-ръ Радославова, почитаемиятъ Министъръ на Вжтрѣшнитѣ Работи, и моля и азъ г. Габровски да направи едно формално прѣдложение, съ цѣлъ да се ревизира Татарь-Пазарджишкитѣ изборъ. И нека тогава това прѣдложение, поддрѣпено съ надлежнитѣ данни и осветено по надлежния редъ, ни послужи за причина да ревизираме Татарь-Пазарджишкитѣ изборъ. И ако дѣйствително се окаже, че избраницитѣ отъ тамъ не прѣдставяватъ свободното изражение на народната воля, ми се струва, че и болшинство и меншество ще се съгласимъ да касираме този незаконенъ и насилнически изборъ.

Лазаръ Дуковъ: Азъ по настоящия изборъ нѣма какво да кажъ. Само искамъ да кажъ двѣ думи на г. Макавѣва, който иска да прѣдстави толкова болшинството за толерантно и иска да упрекне опозицията, гдѣто не вдигала ржка по напрѣднитѣ избори, което не било право. Азъ за нѣкои отъ тѣхъ вдигахъ ржка, но да не мисли той, че ние признаваме всичитѣ тѣзи избори за станали законно и правилно и затова вдигаме ржка. Защо не се взе въ внимание заявлението ни по Пещерския допълнителенъ изборъ, който се прие за законенъ и правиленъ, когато по него сж станали много закононарушения? Даже бихъ замолилъ г. г. стенографитѣ съ едри букви да запишѣтъ думитѣ на г. Макавѣва, който каза, че не сме обръщали внимание на тия избори; защото, нѣма да мине много врѣме, когато той самъ, може би, ще повдига въпроситѣ, които

повдига сега опозицията и тогава ще му се каже нему и на неговитѣ приятели, че тѣ сж защищавали повече кривото, отколкото правото. Ето затова сме мълчали въ нѣкои избори и не сме говорили противъ тѣхъ; затова не сме искали да повдигаме отъ нѣкои нѣща голѣмъ въпросъ.

Никола Хр. Габровски: Г-да народни прѣдставители! Азъ не направихъ прѣдложение, въ това засѣдание още да се ревизира Татарь-Пазарджишкитѣ изборъ, защото много добрѣ знаж реда, по който трѣбва да стане това. Ако взехъ думата, то е да ви покажъ, че тогава, когато ние възставахме противъ Татарь-Пазарджишкитѣ изборъ и искахме касирането му, ние имаме основание. И сега, когато не говоримъ нищо по допълнителния Пазарджишки изборъ, пакъ имаме основание. Значи, не сме ние хората, които искаме да правимъ отъ всеко дърво стрѣла, за да удряме правителството. Понеже не виждамъ по този изборъ данни, за да говоржъ противъ него, не можъ и да говоржъ. Но, позволѣте ми да ви кажъ, че когато утвърдихте Пазарджишкитѣ изборъ нѣмахте основание, нѣмахте право. И менѣ ми е драго сега, като виждамъ, че и самъ г. Министърътъ на Вжтрѣшнитѣ Дѣла прави намекъ да се направи прѣдложение за ревизиране на Татарь-Пазарджишкитѣ изборъ. Азъ не се съмнявамъ, че вие, като се убѣдите отъ даннитѣ, които имаме вече на ржка, данни автентични, че този изборъ е извършенъ съ насилня, че тамъ има убити двама български избиратели отъ полицията, отъ шайката, която е дѣйствувала, всички ще вдигнете ржка да касираме този изборъ. Защото, само по този начинъ, както се изрази г. Вѣлиновъ, ние ще удовлетворимъ възмутената обществена съвѣсть; само по такъвъ начинъ ще възстановимъ потъпканата тогава правда! Ето защо, не съмъ противъ направяето на такова едно прѣдложение.

Прѣдсѣдателъ: Ще се тури на вотирание мнѣнието на комисията, което е, щото изборътъ станалъ въ Татарь-Пазарджишката околия да се счете за правиленъ и редовенъ и избраниятъ г. Атанасъ Ивановъ Ибишевъ да се счете за законно избранъ. Моля ония г. г. прѣдставители, ксито сж съгласни съ мнѣнието на комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Слѣдва докладътъ на избора станалъ въ Ломската околия.

Докладчикъ Коста Ранковъ: Ломска околия. Тя е била раздѣлена на 4 избирателни секции. Първата секция е била съ центъръ гр. Ломъ. Гласоподаването е почнало наврѣме и свършено тоже наврѣме. Прѣзъ цѣлия денъ не е имало никакви оплаквания и никакви заявления противъ распореданията на бюрото, нито противъ дѣйствиата на полицията. Отъ 3.197 души избиратели, записани въ избирателния списъкъ, явили се и гласоподавали само 1.704 души. Получили: Илия Георговъ 950 гласа и Панто Н. Пантовъ 751 гласа. Когато се е съставилъ протоколътъ отъ петъ души членове на бюрото, трима души сж подписали при особено мнѣние.

Втората избирателна секция е била съ центъръ с. Дрѣново. Гласоподаването се е почнало наврѣме и наврѣме е свършено. Въ тази секция сж получили: Илия Георговъ

672 гласа и Панто Н. Пантовъ 365 гласа. Прѣзъ деня на избора сж постѣжили нѣколко заявления отъ избирателитѣ, а така сжщо и едно отъ кандидата Илия Георговъ, които въ заявленията си констатираватъ, че полицията била върнала нѣколко стотини души избиратели, та не могли да гласоподаватъ. Тѣ сж записани отъ бюрото, но не сж провѣрени; бюрото само казва, че сж постѣжили такива заявления. Отъ записанитѣ въ избирателния списъкъ избиратели гласоподавали сж 1.038 души.

Третата секция е била въ с. Медковецъ. Гласоподаването е почнало наврѣме и се свършило въ опрѣдѣленото отъ закона врѣме. Илия Георговъ е получилъ 861 гласа, а Панто Н. Пантовъ 341 гласа. Прѣзъ деня сж постѣжили нѣколко заявления за нѣкои нарушения на Избирателния законъ, но, като нещществени, оставени сж безъ послѣдствие. И дѣйствително сж нещществени.

Четвъртата секция е била въ с. Долни-Цибъръ. Гласоподаването въ тая секция е почнало наврѣме и се свършило въ опрѣдѣленото врѣме. Въ врѣме на гласоподаването 14 души избиратели сж подали едно заявление, съ което сж заявали, че на входнитѣ врата на оградата на изборното мѣсто имало двама души конни стражари, които заставили избирателитѣ да държатъ бюлетинитѣ си отворени и ги прѣглеждали: ако били за опозиционния кандидатъ, ексали ги и ги смѣнявали съ други, а пъкъ тия отъ избирателитѣ, които не се съгласявали да имъ се промѣнятъ бюлетинитѣ, били връщани и така не имъ била давана възможность да гласоподаватъ. Това самитѣ заявители сж казали, че е извършено вънъ отъ избирателното мѣсто. Понече това не се оказало истинско, прѣдседателтъ на бюрото положилъ върху заявлението слѣдующата резолюция: „Оставено безъ послѣдствие, като неоснователно.“ Сжщо и г. Алекси п. Ангеловъ, застѣпникъ на кандидата г. Илия Георговъ, заявилъ устно въ врѣме на гласоподаването, че на избирателя Алекси Г. Пердинъ, отъ с. Вълчедрѣмъ, нѣкой си Стоянь му билъ далъ една бюлетина въ избирателното мѣсто. Бюрото провѣрило това и се оказало, че бюлетината е дадена съ съгласието на Пердинъ. Отъ бюрото нѣма никакво особно мнѣние по избора. Получили сж гласове: Панто Н. Пантовъ 930 и Илия Георговъ 270.

Въ срока прѣдвиденъ въ закона, до Народното Събрание е подадено слѣдующето заявление за нарушенията извършени въ третата секция. (Чете.) „Въ силата на чл. 119-й отъ Избирателния законъ долуподписанитѣ избиратели на Метковската секция, оспоряваме правилността на станалия на 19-й того въ Митковската секция изборъ, за единъ допълнителенъ народенъ прѣдставителъ, за слѣдующитѣ допуснати важни и сжществени нарушения на Избирателния законъ: 1) прѣдседателтъ на бюрото, безъ да вземе мнѣнието на това послѣдното, напусна го и отиде въ изборното мѣсто помежду избирателитѣ, гдѣто упражняваше явна агитация; 2) командированиятъ съ ескадрона поручикъ Софтовъ, безъ да получи заповѣдь, и то писмена, прѣдварително отъ прѣдседателя на бюрото, за въдворяване на нѣкакъвъ си редъ и тишина, каквито не бѣхж нарушени отъ никого, даде записка на прѣдседателя, че имало вънъ отъ

изборното мѣсто смущения за да му се позволѣло да въстанови реда, нѣщо, което той направи, безъ да констатира прѣдварително сжществуването на подобно смущение. Слѣдъ тази прѣдседателюва заповѣдь, поручикъ Софтовъ, заедно съ войницитѣ си отиде вънъ отъ изборното мѣсто между избирателитѣ на петстотинъ крачки, за да въдворява ненарушения редъ и тишина, а отъ това поведение на прѣдседателя на бюрото и на поручикъ Софтова, мнозина избиратели отъ Метковецъ, които гласоподавахж въ това врѣме, избѣгахж уплашени, безъ да подадѣтъ бюлетинитѣ си; 3) прѣдседателтъ напусна бюрото и задъ училищната стая говори съ поручикъ Софтова около единъ часъ; 4) поручикъ Софтовъ държа публична рѣчь на войницитѣ и избирателитѣ, да запазѣтъ тѣзи послѣднитѣ да можѣтъ да гласоподаватъ за опозиционния кандидатъ, имъ каза даже: „Войници! Запазѣте правата на бацитѣ и братята си, които сж туйъ, като сочеше съ прѣстъ къмъ Комощичката опозиционна тѣла, която бѣше вече гласоподавала, за да можѣтъ да упражнятъ правата си!“ Сжщиятъ поручикъ даже казваше: „Азъ знамъ, че ще ме уволнятъ, но сжвѣстѣта ми диктува да работѣ така“ 5) прѣдседателтъ на бюрото, безъ веѣко законно основание, изгони съ викове и непристойни обращения всички избиратели, които бѣхж дошли да упражнятъ правата си, изъ изборното мѣсто, щомъ като се виждаше, че тѣ ходѣтъ съ бюлетинитѣ си въ рѣцѣ за кандидата Панто Н. Пантовъ; 6) сжщиятъ прѣдседателъ на бюрото изгони, когато гласоподаваше Метковската община, агитатора на кандидата Пантова, именуемъ Спасъ Поповъ, отъ с. Метковецъ, избирателъ и го заплаши съ три годишенъ тъмниченъ затворъ, ако не напусне избирателното мѣсто, а това нѣщо стана причина, щото и избирателитѣ Метковчени, които бѣхж дошли да гласоподаватъ съ бюлетинитѣ си въ рѣцѣ за кандидата Панто Н. Пантовъ, да избѣгатъ отъ изборното мѣсто и да не можѣтъ да упражнятъ правото си, освѣтено отъ Избирателния законъ, такива избиратели имаше повече отъ 150 души; 7) сжщиятъ прѣдседателъ на бюрото изгони даже вънъ отъ изборното мѣсто, на едно разстояние, което отстоеше на около 500 крачки, агитатора на кандидата Пантовъ, именуемъ Панайотъ Димитровъ, който бѣше между избирателитѣ, и го заплаши, че, ако се не отдалечи, ще даде заповѣдь на поручика да стрѣлятъ войницитѣ върху него; 8) прѣдседателтъ на бюрото, на четири пѣти испѣди изъ изборното мѣсто жителитѣ отъ с. Прогорелецъ: Георги и Първанъ Бѣлчови и още много други лица, които не бѣхж гласоподавали, и то тогава, когато гласоподаваше тѣхната община — Прогорелската, съ заплашване даже на съставляване актове противъ тѣхъ и наказанието имъ съ по осемъ години затворъ въ окови, а това нѣщо доста повлия на избирателитѣ отъ Прогорелската община, които повечето се разотидохж, безъ да гласоподаватъ; 9) буйствующиятъ избирателъ, отъ с. Комощица, Менчо Йоцовъ, слѣдъ като бѣше отстраненъ отъ полицията, за гдѣто бунтуваше избирателитѣ и имъ ексаше бюлетинитѣ, прѣдседателтъ на бюрото го освободи, позволи му да продължава между избирателитѣ сжщото беззаконие и да гони съ камъни полицията; 10) прѣдседателтъ на бюрото, слѣдъ като пуб-

лично обяви въ бюрото и на избирателитѣ вънѣ, че войската е докарана отъ опозицията да я пази и на тѣхни разности, заповѣда на командующия сжщата, поручикъ Софтовъ, да отстрани полицията, което той и направи, та по тоя начинъ се даде възможност на опозиционеритѣ, а главно на Срътко Дончовъ, отъ с. Комощица, да бесчинствува и незаконни между избирателитѣ. Заявлението на Рашко Грънчаровъ, застъпникътъ на кандидата Пантовъ, до прѣдсѣдателя на бюрото, да отстрани този съ прѣстѣпна воля агитаторъ, Срътко Дончовъ, не се уважи отъ сжщия прѣдсѣдатель, който даже го насърчи въ бесчинствуването му; 11) сжщиятъ прѣдсѣдатель на бюрото, по единъ най-бруталенъ начинъ, отстрани отъ избирателното мѣсто околийския началникъ и стражаритѣ му, повика войската, съ която заобиколи полицията, въпреки чл. 97-й отъ Избирателния законъ; самъ, помимо мѣстнието на членовѣтъ на бюрото, безъ да има нѣкакви важни смущения, прѣдвидѣни въ чл. 98-й отъ сжщия законъ, повика войската, на която, въ два часа слѣдъ пладнѣ, въ избирателното мѣсто, се донесе сѣно и ечмикъ за конетѣ имъ, и, въпреки чл. 99-й отъ сжщия законъ, не отстрани войската, при всичко, че редътъ и типината бѣхъ въ абсолютна форма; 12) сжщиятъ прѣдсѣдатель на бюрото, въпреки алинея трета на чл. 81-й отъ Избирателния законъ, отстрани поставенитѣ на вховетѣ полицейски стражари и тури вмѣсто тѣхъ войници; 13) Въ 11 часътъ прѣдъ пладнѣ, застъпникътъ на опозиционния кандидатъ, Цоло Мисловъ, като видѣ гласоподаването въ полза на правителствения кандидатъ Пантова, заяви на прѣдсѣдателя, че е боленъ и го помоли да заповѣда на поручикъ Софтова да му даде двама войници, за да го съпровождатъ до гр. Ломъ, защото го било страхъ да не го убиели и прѣдсѣдательтъ на бюрото, види се, отъ партизанско съчувствие, веднага заповѣда да му се отпуснатъ двама войници, които го и съпровождахъ до гр. Ломъ; 14) слѣдъ провѣрката на гласоподаването, за резултата на избора въ тая секция въ полза на опозиционния кандидатъ г. Георговъ, прѣдсѣдательтъ на бюрото, като взема книгата и заедно съ поручикъ Софтовъ, конвоирани отъ войници, отидохъ въ лагера на опозицията, въ кръчмата на Игнатъ Ивановъ, гдѣто буйствуваше тълпа на опозицията, бѣхъ посрѣщнати съ гръмогласни „ура“, на три пѣти, съ многобройни викове: „да живѣятъ нашитѣ спасители!“ и заедно пианствувахъ даже до сутринята, види се, за въстѣржествуване на беззаконието.“

Въз основа на тия съображения искатъ касирането на избора. (Петко Каравеловъ: Кога е подадено?) Подадено е въ законния срокъ — на 25-й септемврий.

Разликата между гласовѣтъ на избрания г. Илия Георговъ, който е получилъ всичко 2.753 гласа и на пропалналия Панто Пантовъ, който е получилъ 2.387 гласа, се състои отъ 366 гласа.

(Прѣдсѣдателското мѣсто заема подпрѣдсѣдательтъ Д-ръ Сава Иванчовъ.)

Докладчикъ Коста Ранковъ: Провѣрочната комисия, като има прѣдъ видѣ, че до прѣдсѣдателя на втората секция има подадени заявления, както отъ избрания Илия

Георговъ, така и отъ други избиратели, въ които се оказватъ нарушения, а именно, че сж отстранени отъ политията нѣколко стотини избиратели и, въобще, че сж станали и други нѣкои закононарушения и че тѣзи оплаквания не сж провѣрени; като има прѣдъ видѣ и разликата на гласовѣтъ, които сж получили избраниятъ и пропалналиятъ кандидати; като има прѣдъ видѣ, че ако е вѣрно тѣхното оплакване, възможно е това дѣйствието на полицията и на бюрото да е повлияло на резултата на избора; отъ друга страна, като има прѣдъ видѣ, че ако е вѣрно това, което се казва въ протеста, който е подаденъ въ срокъ, а именно, че прѣдсѣдательтъ на бюрото напуцалъ мѣстото си и отивалъ да агитира между избирателитѣ въ полза на опозиционния кандидатъ, несъмнѣно това ще да е повлияло на резултата на избора; като има прѣдъ видѣ и другия мотивъ, че командирътъ на ротата е държалъ рѣчь прѣдъ избирателитѣ и войницитѣ, като заплашвалъ даже избирателитѣ, че трѣбва да гласоподаватъ за опозиционния кандидатъ, което, ако се докаже че е вѣрно, не ще съмнѣние има влияние въ резултата на избора — за всичко това комисията рѣши, щото всичкитѣ тия оплаквания, които сж направени на бюрото въ деня на избора, така сжщо и тѣзи, които сж изброени въ заявлението, да се провѣржтъ и вслѣдствие на това молж Народното Събрание да назначи една анкетна комисия, която да провѣри: дали сж основателни или не всички тия оплаквания.

Прѣдсѣдателствующий Д-ръ Сава Иванчовъ: Има ли нѣкой да иска да говори по Ломския изборъ.

Василь Кънчовъ: Искамъ да забѣлѣжж само нѣколко думи. Припомняте си, че миналото лѣто, когато се разглеждаше Пльвенскиятъ изборъ, азъ имахъ думата и говорихъ по него. Въ една отъ секциитѣ по тоя изборъ, въ протокола на бюрото се забѣлѣжваше слѣдующето: единъ офицеринъ, вънъ отъ изборното мѣсто, съ нѣколко души войници распрѣсналъ цѣлия народъ, който билъ се събралъ тамъ, и, като распрѣсналъ народа, само единъ отъ опозиционнитѣ кандидати успѣлъ да отиде да гласоподава и вслѣдствие на това въ тая секция опозиционнитѣ кандидати бѣхъ получили само единъ гласъ. (Дамянъ Цекковъ: Два гласа!) Да, само два гласа. Тогава ние поискахме да видимъ, да провѣримъ дали е истина това, дали е имало такъвъ офицеръ, който да е направилъ прѣвишение на своитѣ права, да е направилъ такова прѣстѣпление. Освѣнъ това, въ сжщата тази секция трима души отъ членовѣтъ на бюрото бѣхъ при особено мѣстнието, като казвахъ, че сж станали сжществени закононарушения на правата на гражданитѣ, понеже този офицеръ распрѣсналъ избирателитѣ. Тогава намъ ни се каза, че, понеже офицерътъ е дѣйствувалъ вънъ отъ изборното мѣсто, нѣма защо Народното Събрание да провѣржава; тогава не се уважи нашето искане да се испрати анкета. Прочее, ако Народното Събрание е държало единъ пѣтъ, би трѣбвало и сега да се държи о тоя пѣтъ, ако иска да бжде послѣдователно. Защо тогава, когато единъ офицеръ се обвиняваше, че е разгонилъ 2.000 души избиратели и само двама отишли да гласоподаватъ, не се поиска да се прати анкета, а сега

искате да се назначи такава? Азъ искамъ да напомнѣ само на почитаемото болшинство неговата голѣма непослѣдователностъ и пристрастие, когато се касае въпросъ за нѣкой опозиционенъ прѣдставителъ. Когато се касае за нѣкой изборъ, гдѣто е избранъ опозиционенъ кандидатъ, чете се всичко почти, като обвинителенъ актъ; докладчицитѣ четжтъ и най-малкитѣ подробности: нѣкой е шавналь, забѣлѣзва се, че е шавналь, другъ не знажъ какво направилъ, обърналъ се назадъ — забѣлѣзва се и то само и само да се докаже, че опозицията, която я бижтъ и трѣпжтъ по изборитѣ, нѣма право да се прѣдставлява отъ свои прѣдставители; а пъкъ тамъ, гдѣто се касае за правителствени хора, гдѣто има убити и истрепани, когато дойде редъ да се чете докладътъ на провѣрочната комисия, докладчицитѣ обикновено казватъ: нѣма никакви заявления, или пъкъ, ако има такива, които не можтъ да се прѣмълчжтъ, казватъ, че не сж сжществени. Затова, въ интереса на болшинството, ще кажж, че то, поне на края на сжществуването на неговото царство, (Дѣсницата: Врей!) да бжде по-благородно.

Миланъ Макавѣевъ: Знаете ли, подиръ Христа пророцитѣ какъ се казватъ?

Петъръ Н. Даскаловъ: Чиповницитѣ отъ Егзархията ставатъ пророци!

Славко Бабаджановъ: Ами чиновницитѣ отъ дипломатическитѣ агентства какво ставатъ?

Петъръ Н. Даскаловъ: Даватъ се подъ сждъ и се оправдаватъ!

Иванъ Кирковъ: Г-да народни прѣдставители! Азъ не съмъ съгласенъ съ мнѣнието на комисията — да се прати анкетна комисия по този изборъ — и правжъ прѣдложение за касирането му, тѣй като самиятъ кандидатъ дава заявление, че изборътъ е нередовенъ, и се доказва съ факти, че офицерътъ е държалъ рѣчь въ самото изборно мѣсто. Единъ офицеръ, който държи рѣчь и казва: „Елате брата, и азъ заедно съ васъ ще мржъ“ — този изборъ не е изборъ и азъ прѣдлагамъ да се касира.

Докладчикъ Коста Ранковъ: Азъ само ще възразж на г. Киркова, че за офицера не е доказано, че е държалъ рѣчь, а само тия, които даватъ протестъ, тѣ твърджтъ това. Затова именно комисията рѣши да се провѣри това обстоятелство.

Константинъ Панайотовъ: Кирковъ го утвърдява!

Иванъ Кирковъ: Азъ го потвърждавамъ, понеже съмъ близо до тази околия.

Прѣдседателствующий Д-ръ Сава Иванчовъ: Г-нъ Людскановъ има думата.

Александъръ Людскановъ: Г-нъ докладчикътъ възрази, така што азъ нѣма какво да възразявамъ.

Прѣдседателствующий Д-ръ Сава Иванчовъ: Понеже никой не иска думата, ще поставж на гласуване правилността на Ломския изборъ. На първо мѣсто ще турж на гласуване прѣдложението на комисията. Това прѣдложение е: да се испрати анкета, която да провѣри изложенитѣ въ оплакванията нарушения, извършени по избора и слѣдъ това Народното Събрание да се произнесе за правилността

или неправилността на този изборъ. И тѣй, ония г. г. народни прѣдставители, които сж за прѣдложението на комисията — да се испрати една анкета, за да провѣри оплакванията на избирателитѣ отъ Ломската околия по допълнителния изборъ, да си вдигнжтъ ржката. (Болшинство.)
Приема се.

Какъ желае Народното Събрание да стане и отъ колко души да бжде избрана анкетната комисия? (Гласове: Отъ трима!)

Петко Каравеловъ: И завчера се повдигна въпросъ за тия анкети. Ако има нѣщо печално въ нашата парламентарна история, то е именно тия анкети — отъ самото начало да допушаме разни партизани да ходжтъ да правжтъ анкети. Но ще ви кажж, че никога не се е практикувало това въ такава форма, както сега. Имамъ честъ да заявж, че прѣзъ 1884 и 1885 год., когато Министъръ Радо-славовъ е билъ тоже министъръ, винаги сме туряли за членове въ анкетнитѣ комисии и отъ меншеството; даже — прочетете въ дневницитѣ — докладчикътъ тогазъ е билъ отъ меншеството, когато бѣше въпросъ за анкета по единъ изборъ. А сега за членове на анкетнитѣ комисии се избиратъ най-отчаянитѣ партизани, които нѣматъ хлѣбъ да яджтъ. (Прѣдседателствующий Д-ръ Сава Иванчовъ: Молж, молж!) Това го правѣше Стойловъ, като пращаше разни Велчовци и други хора; сега вие го правите! (Единъ прѣдставителъ! Не е вѣрно!) Завчера, напирмѣрж, бѣше се явилъ Иванъ Поповъ на трибуната да ни докладва Луковитския изборъ и ние даже не знаехме какво чете. Той е сжденъ завчера за едно позорно прѣстжпление — мошеничество — въ сждилището, а сега ни докладва тукъ. Протестирамъ!

Спасъ Ивановъ: Г-да! И азъ онзи день напомнихъ, когато се докладваше Луковитскиятъ изборъ, че е несправедливо така да се назначаватъ анкети отъ хора партизани само на една партия или фракция. Най-справедливото е, разбира се, да има сждии — както тогава се каза — тѣ да провѣржтъ нарушенията и да даджтъ на насъ материяла — тѣ да бжджтъ въ случая като сждебни слѣдователи — та ние, като втори сждии, да провѣримъ фактитѣ и да се произнесемъ; а не току-така да пратимъ трима души, да изложжтъ тукъ своето мнѣние и ние, само на основание на тѣхното заключение, да рѣшимъ дѣлото. Както би станало, ако сждѣтъ само на основание казаното отъ сждебния слѣдователъ рѣшеше едно дѣло, така и съ насъ, ако ние на основание само на анкетата рѣшимъ да се утвърди или касира единъ изборъ. Та единъ пжтъ се допускатъ анкети, то по-справедливо е да се прѣпоржча единъ сждия да провѣри. . . (Гласове отъ дѣсницата: Охо!) Но, ако не се приеме това, най-справедливо е да се назначжтъ — понеже изборътъ е опозиционенъ — и отъ опозицията хора, които да контролиратъ всичкитѣ дѣйствия на анкетата; да знажтъ какви и кои хора се распитватъ, да знажтъ, кога се распитватъ, какво говоржтъ, да се опрѣдѣлжтъ отношенията на свидѣтелитѣ спрѣмо всичкитѣ лица, които участвуватъ, било къмъ единия било къмъ другия кандидатъ. Безъ такова опрѣдѣляне на личноститѣ, ние ще

бждемъ въведени въ заблуждение, не ще можемъ да знаемъ какъ да се произнесемъ и ще рѣшаваме пристрастно по единъ изборъ. Ето защо, анкетната комисия, когато отиде на мѣстото да провѣрѣва оплакванията, трѣбва да опрѣдѣля съотношенията на свидѣтелитѣ спрѣмо едната или другата фракция и тѣхната заинтересованостъ, което е много важно, а не така, да вика Иванъ или Драганъ да ги распитва, а пъкъ какъвъ е той, дали не е осяжданъ, дали нѣма нѣкои неприязнени дѣйствия спрѣмо едната или другата страна, това ние не знаемъ. По такъвъ начинъ, ние си позволяваме да касираме единъ извѣстенъ изборъ на основание само на едно голо мнѣние на докладчика. Ето защо, азъ прѣдлагамъ, за по-малко разноси анкетната комисия да се състои отъ трима души, но да влизатъ двама души опозиционери и единъ правителственъ. (Единъ прѣдставителъ отъ дѣсницата: Ашколсунъ, бе! — Смѣхъ.) Изборътъ е опозиционенъ и вие трѣбва да признаете за справедливо така да рѣшите; иначе, вие ще рѣшите пристрастно.

Константинъ Досевъ: Не, и тримата да бждатъ опозиционери и подъ ваше прѣдседателство, защото сте добросвѣстенъ съдия!

Прѣдседателствующий Д-ръ Сава Иванчовъ: Нѣмате думата, г-нъ Досевъ!

Петъръ Н. Даскаловъ: Азъ, г-да, съжالياмъ, че водители на партии ставатъ въ нашето Народно Събрание да говорѣтъ, вмѣсто нѣщо свѣстно, разни бабини деветини. Понеже бѣхъ членъ на една анкетна комисия и прѣдъ видъ на това, че г. Каравеловъ излѣзна да хвърля укори върху всичкитѣ анкетни комисии, значи и за менъ, станахъ да му заявѣмъ, че азъ не считамъ за порокъ бѣдността. Ако той счита бѣдността порокъ, трѣбва да покаже, кои сж богатитѣ хора въ Събранието, тѣ да се избержтъ. Кolkото за менъ, за моята бѣдностъ или богатство, ще му заявѣмъ, че азъ съмъ по-богатъ отъ него и че съмъ му давалъ пари за да може да живѣе.

Иванъ Московъ: Я кажи ти, на Михайловски плати ли си борча?

Славчо Бабанджановъ: Въ миналото засѣдание, г-да народни прѣдставители, се повдигна единъ голѣмъ шумъ отъ една дума, отправена отъ г. Христо Ив. Поповъ по искане милостъ отъ меншеството. Може да се каже това и сега, че е искаме милостъ, като казваме, че ще бжде по-правилно, по-рационално и по-справедливо, ако въ тая комисия влѣзе поне единъ отъ лѣвицата. Наистина, моятъ колега г. Спасъ Ивановъ поиска да влѣзатъ въ анкетната комисия двама опозиционери; но той поиска двама за да ни дадете поне единъ. Това, г-да народни прѣдставители, не е милостъ; това е право, което се съблюдава въ всички парламенти. Въ основата на всеко едно рѣшение на Народното Събрание трѣбва да лежи парламентарната етика; не съществува ли такава, тогазъ то не е рѣшение. Ако вие, като болшинство, искате да упражнявате едно насилие, една тирания надъ меншеството, то е другъ въпросъ — можете да назначите и тримата отъ болшинството; но, менѣ ми се струва, че когато се отправятъ подобни думи отъ

лѣвицата, нѣма защо да се казва, че това е искане милостъ, защото това искане е справедливо. Азъ мислѣмъ, че, когато се иска да се вземе едно рѣшение, въ основата на което да лѣгне справедливостъта, това вече не е милостъ, а е едно право, една парламентарна етика, която всички парламенти съблюдаватъ. Ето защо, азъ молѣмъ съ куражъ почитаемото Народно Събрание да се съгласи съ исказаното мнѣние, щото въ анкетната комисия, която има да провѣрѣва избора станалъ въ Ломската околия, непрѣмѣнно да влѣзе и единъ отъ лѣвицата. Не, че той ще разрѣши въпроса — безсѣмѣнно е, че пакъ болшинството, както му докладватъ г. г. докладчицитѣ, така ще разрѣши правилностъта или неправилностъта на избора — но едно нѣщо е опасно, както се каза и отъ други г. г. оратори, а именно, че, прѣдъ видъ на това, че партизанскитѣ страсти у насъ сж така силно развити и отъ день на день все повече се раздухватъ, естествено е, че партизанитѣ отъ едната страна ще гледатъ едностранчиво на въпроса и почитаемото Народно Събрание, възможно е, да попадне въ грѣшка, да извърши една несправедливостъ и слѣдъ туй да се кае. Нека не забравяте, г-да народни прѣдставители, че вие, които днесъ седите на скамейкитѣ на дѣсницата, утрѣ може да минете на страната на лѣвицата, и вие може да чувствувате, колко е тежко, когато болшинството се отнася несправедливо къмъ меншеството, когато се правятъ несправедливи упреки по адресъ на ония, които стоѣтъ на лѣвицата. За да не попаднемъ въ тия грѣшки и за да се уталожѣтъ тия така силно развити партизански страсти у насъ, ние трѣбва да се ржководимъ отъ справедливостъта. Менѣ ми се струва, че ако въ основата на нашитѣ рѣшения по всекаквито въпроси лѣгне по-голѣма справедливостъ, тогава по-правилно ще функционира Народното Събрание, ние ще станемъ по-толерантни и ще съществува у насъ по-добъръ парламентаренъ редъ. Ето защо, като казвамъ, че това е чисто парламентарна етика, въ името на самитѣ тия идеи, азъ молѣмъ всичкитѣ почитаеми колеги, и отъ болшинството, и отъ меншеството, да се съгласѣтъ съ това мнѣние и почитаемото бюро да го има прѣдъ видъ. Не отричамъ, че отъ юридическа гледка ако се поставимъ, болшинството има право, по силата на положението си, да избере и тримата отъ своята срѣда; но въ всеки случай, ако се ржководимъ отъ справедливостъта, отъ тази висша справедливостъ, която трѣбва да царува най-много въ Народното Събрание, азъ казвамъ, че ще бжде справедливо да се тури въ анкетната комисия поне единъ опозиционеръ.

Миланъ Макавѣевъ: Г-да народни прѣдставители! Много хубаво е, щото въ анкетната комисия да попаднатъ хора отъ всички политически убѣждения, толкова повече, че тукъ се контролира една работа, която интересува не една околия. И на това, като принципъ, ми се струва, че надали нѣкой ще дойде да възразява съ противни мотиви. Азъ молѣмъ г. Ранкова да ме извини, ако отговорѣмъ на неговия добръ познатъ Спасъ Ивановъ, който въ мотиви крайно партизански — вие сте хора крайни партизани и до заслѣнение отивате въ партизанството, а намъ казвате, че сме били партизани — въобще не исказа самата истина,

но въ тѣхната основа лежеше това, когато казва: „не ви вѣрваме“. Ами че и ние не ви вѣрваме! (Славчо Бабаджановъ: За туй пъкъ заедно ще отидемъ!) Но недѣйте съ такива мотиви! Впрочемъ не къмъ Васъ се отнасямъ, г-нъ Бабаджановъ, който избрахте мотиви много основателни, а къмъ тия мотиви на г. Каравелова: „отчаяни бѣдняци“ „осмъждани“ „за пари“ „крайни партизани“ и т. н., защото отчаянитѣ партизани така ще поставятъ работата въ анкетата. Ами азъ сжщата монета я връщамъ не на адресъ на прѣдставителитѣ, които сж задъ него, а лично нему, защото нѣма отъ него по-отчаянъ партизанинъ; квинт-есенцията на отчаянитѣ партизани е той. Затуй, той поне не би трѣбовало да поставя въ тая форма искането да попадне въ тая комисия и единъ членъ отъ опозицията. И пакъ повтарямъ и ще подчеркна: не вѣрвате на насъ, че сме болшинство, тогава и ние нѣма защо да вѣрваме на васъ. По всички въпроси ще рѣшава болшинството, защото то е отговорното. (Гласове отъ лѣвицата: Браво!)

Сега, касателно до г. Спаса Ивановъ, че двама да бжджтъ, трима да бжджтъ и т. н. още веднажъ го избличавамъ и моляж колежитѣ, които сж около него, да му пообаждаатъ по-отрано какво да говори; защото единъ човѣкъ, който се намира въ меншеството да иска да има меншеството надмощие надъ болшинството, той въ себе си или крие много работи, или пъкъ, за да не кажж друго, говори работи, които не разбира.

Три души, азъ казвамъ, би трѣбовало да бжджтъ въ анкетната комисия, както всичкитѣ анкети, и да ги прѣдлага бюрото. Азъ се обръщамъ къмъ г. прѣдсѣдателствующия и го моляж, нека отъ 169 души депутати въ Събранието да намѣри трима души, които да не бжджтъ отъ мѣрката на ония, за които г. Каравеловъ говори — бѣдни — а колкото чорбаджии и богаташи имаме тукъ нека тѣ да бжджтъ. (Смѣхъ.) Азъ го осмивамъ това и вѣрвамъ, че и неговитѣ партизани ще го осмъжджтъ за това. Ако помните и единъ Димитъръ Йоновъ отъ Русчукъ каза: „Каква полза отъ сиромаситѣ!“ Така щото, искането, колкото и да бѣше хубаво не може да се приеме. Сиренето бѣше хубаво, но тулумътъ мереше. (Смѣхъ.)

Министъръ Д-ръ Василъ Радославовъ: Азъ мисля, че Народното Събрание ще приеме въ тая анкетна комисия да влѣзжтъ трима души. Може би бюрото ще прѣдложи и нѣкого отъ опозицията, именно г. Цанкова, който, както виждате, се показва много справедливъ и ако отиде съ другитѣ двама, вѣроятно, нѣма да остане на особено мѣстие. Г-нъ Каравеловъ казва и много хвали, че въ 1884 и 1885 год. сме избирали лица въ анкетнитѣ комисии и отъ опозицията. Наистина, че и тогава бѣше либералната партия въ болшинство и на власть и тя бѣше справедлива въ много случаи, ако и да бѣше компрометирана съ биенето на Шивачева тукъ на трибуната. Но и въ други случаи ние сега много справедливо сме рѣшавали. Както и днесъ, по Ломския изборъ, ако не бѣхме справедливо рѣшавали, нѣмаше да испращаме анкетна комисия, а щѣхме да касираме Ломския изборъ. Ние искаме да излѣзе наявѣ една истина. Обвинява се единъ офицеръ и правител-

ството иска да узнае истината; не толкова за избора, колкото за дѣйствиата на единъ български офицеръ. Защото, ако излѣзе вѣрно, че тоя офицеръ публично е говорилъ на българскитѣ избиратели това или онова, тогава ще трѣбва да видимъ какво трѣбва да направимъ по-нататкъ съ служителитѣ на войската, за поддържането на която вотираме ежегодно по 20—23.000.000 л. Азъ мисля, че офицеритѣ трѣбва да оставятъ политическитѣ борби на насъ: ние сме вече доволно напѣднали въ партизанскитѣ борби, щото сами да можемъ да ги водимъ, и да ги водимъ до най-голѣми крайности. А дали сж добри или лоши тия крайности, всички ги знаеме и можете да сждите за тѣхъ. Това е българскиятъ народъ, това сме всички. (Петко Каравеловъ: Оставете полицията на страна и ние ще видимъ: добъръ ли е или не българскиятъ народъ!) Тая полиция бѣше сжщата, която въ Ваше време би въ Казанлъжъ по Ваша заповѣдъ гражданитѣ! (Ржкоплѣскане отъ дѣсницата. — Петко Каравеловъ: Не е истина!) И ги би въ затвора. (Никола Хр. Габровски: А сега ги бие навсѣждѣ!) Но и тѣ сж български синове, наши чиновници, и ние сме длѣжни примѣръ да имъ даваме, по закона да имъ забраниваме да правятъ беззакония. Това е нашата задача, ние никога нѣма да одобряваме туй нѣщо, което сж правила вънъ отъ закона. Говорихъ и по-напѣдъ и, ви казахъ, че въ Татаръ-Пазарджикъ е имало виновни стражари и ние ги дадохме подъ сждъ и сждѣтъ ги е осмъдилъ. Значи, ние сме повече отъ . . . (Никола Хр. Габровски: А избора утвърдихте!) Недѣйте говори за избора, защото и Вашиятъ изборъ бѣше опятненъ — азъ знамъ, какво бѣше станало въ Павликянската околия. Най-добрѣ знае тогавашниятъ тамъ околийски началникъ.

Така щото, азъ мисля, че тукъ да се напада Народното Събрание или болшинството въ несправедливостъ, не е право. Толкова повече г. Каравеловъ нѣма право да напада, защото още не се е рѣшило, колко души да влѣзжтъ въ комисията, а той става и говори противъ анкетната комисия. Значи, да говоримъ противъ реда, противъ Правилника, противъ Конституцията, противъ себе си! Рѣшихме да пратимъ една анкетна комисия, а излигаме да говоримъ и противъ тая комисия! Казва се, че въ 1884 год. ставало по-добрѣ, защото пращали и отъ опозицията членове въ анкетитѣ. Азъ не помня да е било тѣй, защото все Живковъ и Узунъ бѣхж въ тѣзи комисии. (Петко Каравеловъ: Ами Д-ръ Черневъ?) Него го пратихме, защото бѣше неджтавъ. (Петко Каравеловъ: Ами Йорданъ Тодоровъ?) Той и не ходи на анкета. Впрочемъ, ето Народното Събрание, нека се прѣдложи и отъ опозицията нѣкой. Нека болшинството да избере най-послѣ г. Драгана Цанковъ, особено като той е богатъ човѣкъ, съ пенсия отъ 6.000 л., а не е сиромасъ като бившия отговоренъ редакторъ на в. „Народни Права“, който лежа въ затвора не за позорни прѣстѣпления, а по Закона за печата, кждѣто завари и г. Каравелова, осмъденъ за злодѣяние. Не трѣбва да хвърляте на нашитѣ приятели такива обвинения, които не заслужаватъ, защото съ сжщата мѣрка ще ви се отплащаме. Ако той е осмъденъ за позорни прѣстѣпления и е

между насъ, докажете, че е осъденъ, прѣдставѣте присъда, за да го касираме. Избирателниятъ законъ е ясенъ. Ако е само да говоримъ, защото е правителственъ, то е друго. Пъкъ и кой не знае, че ако г. Поповъ бѣше отъ лѣвицата при васъ, щѣне да бжде сто пкти по-добъръ отъ вашия сегашенъ съсѣдъ, увѣрявамъ ви. Тѣй стоѣтъ работитѣ у насъ. Сега да ги измѣняваме и да се прѣпоръчваме, нѣма си мѣстото.

Азъ моля Народното Събрание да приеме трима души да бждатъ членовѣтъ на тая анкетна комисиия и бихъ молилъ да се приеме единиятъ членъ да бжде отъ опозицията, защото анкетната комисиия ще отиде на мѣстото да провѣри само това: дали еди-кой си пунктъ отъ заявлението е вѣренъ или не и ще отговори вѣренъ ли е той или не. Че билъ единъ членъ отъ опозицията въ тая комисиия или не билъ, резултатътъ е все единъ и сжщъ. Нѣма кой да излъже. Може г. Георговъ да отиде самъ съ анкетната комисиия да присѣтствува на мѣстото и да види: дали ще се провѣрява справедливо. Както е ходилъ за избора, тѣй може и сега да иде, защото той най-много се интересува. Г-нъ Ангеловъ може тоже да отиде да провѣри. Той знае селянитѣ, знае подписавшитѣ заявлението, знае дали сж лъжци или сж казали една истина, та да може да имъ се повѣрва. (Алекси П. Ангеловъ: Знаж, че всички селяни гласувахъ за насъ и че въ заявлението всичкитѣ сж ги подписали стражари!) То е Ваше мнѣние. Приемете най-сетнѣ единъ отъ опозицията, за да се докаже, че ние дѣйствително работимъ по-справедливо отъ всички, защото искаме Народното Събрание да издаде най-справедливо рѣшение.

Дамянъ Цековъ: Г-да народни прѣдставители! Единъ отъ нашитѣ другари тукъ, отъ лѣвицата, възстана противъ начина на испращането анкетни комисиии, като каза, че е, по-желателно, може би и по-голѣмо беспристрастие ще бжде, ако станѣше распитването по другъ начинъ, чрѣзъ други нѣкои органи, именно чрѣзъ сждебнитѣ органи. Това нѣщо, разбира се, дали би било по-практично, дали би било по-желателно е другъ въпросъ, но практиката, която сжществува сега у насъ, законоположението, тѣй да се каже, произходяще отъ Конституцията, натоварва самото Народное Събрание, то да си опрѣдѣля анкетната комисиия, и въ такъвъ случай, това искане на нашия колежъ не може да бжде поддържано и едва ли ще се приеме. Но другъ единъ въпросъ има, който се повдигна отъ лѣвицата, и той е за уважението, за зачитането правата на меншеството. Вие всички, г-да прѣдставители, отъ болшинството, отъ либералната партия казвате, че всички правителства досега сж били непослѣдователни, че всички работи сж се вършели крайно партизански и че въ всички мѣроприятия сж имали прѣдъ видъ само партизанството. Даже въ това управление, на което вие най-много натяквате, на г. Стоилова, при което азъ бѣхъ депутатъ, но не поддържахъ неговия режимъ, даже и въ това управление, казвамъ, азъ пакъ съглеждахъ тогазъ една относителна справедливостъ. (Единъ прѣдставителъ отъ болшинството: Bravo!) Когато се провѣряваше изборътъ на г. Недѣлева —

това ще потвърджатъ и тия г-да отъ днешното болшинство, които тогазъ бѣхъ прѣдставители — анкетната комисиия се състоеше отъ г. г. Московъ, Велчевъ и Савовъ, а послѣдниятъ тогава принадлежеше на опозиционната фракция, именно на Радославистката, и когато дадохъ своя докладъ, г. Савовъ . . . (Константинъ Досевъ: Не е вѣрно!) Вѣрно е. (Константинъ Досевъ: Той бѣше Цанковистъ, а цѣлата Цанковистка партия поддържае Стоилова!) Ще откажете ли, г-нъ Досевъ, че г. Савовъ е билъ членъ въ тази анкетна комисиия? Ще откажете ли, че той не е симпатизиралъ на управлението на г. Стоилова? Ще откажете ли, най-послѣ, факта, че той дойде тукъ отъ трибуната да не се съгласи съ мнѣнието на двамата свои колеги? Другъ е въпросътъ, какво е рѣшило болшинството и дали се е слушало мнѣнието на меншеството, по-добрѣ на г. Савова; но азъ тукъ констатирамъ факта, че и тогава даже е имало що-годѣ справедливостъ, почитало се е правото на меншеството и сж назначавани въ анкетнитѣ комисиии и лица отъ меншеството. Затова, и азъ заедно съ моитѣ другари, които се искавахъ по този въпросъ, за самото достоѣние на Народното Събрание, както се каза, моля, щото при избирането на тази комисиия — отъ 3, отъ 5 или отъ 2 души ли ще се състои, то е ваша работа — да се избере единъ членъ отъ меншеството.

И обръщамъ вниманието още сега на тия г. г. комисари, които и да били тѣ, че ако отиджтъ да правжтъ провѣрка, както стана провѣрката на Луковитекия изборъ, ако отиджтъ да донесжтъ такъвъ докладъ, по-хубаво е да не ходжтъ.

Г-нъ прѣдсѣдателътъ на Народното Събрание и г. г. подпрѣсѣдателитѣ, когато се избиратъ, всѣкога сж декларирали по най-тържественъ начинъ, че ще пазжтъ еднакво интереситѣ, както на болшинството, така и на меншеството; въ името на тия интереси, моля почитаемия прѣдсѣдателъ, да прѣдложи за членъ въ тази комисиия нѣкого и отъ меншеството.

Прѣдсѣдателствующий Д-ръ Сава Иванчовъ: Не е прѣдсѣдателътъ или прѣдсѣдателствующиятъ, който ги избира; прѣдсѣдателътъ прѣдлага само, а г. г. народнитѣ прѣдставители ги одобряватъ.

Дамянъ Цековъ: Да, но на Васъ се прѣдоставя правото да ги избирате и прѣдлагате. Затова, азъ, като поддържамъ исказаното мнѣние, моля, щото поне единъ отъ лѣвицата да има въ тази анкетна комисиия.

Христо Ив. Поповъ: Отказвамъ се.

Д-ръ Кирикъ Н. Провадалиевъ: Г-да народни прѣдставители! Не желяж да ви отечавамъ и да говоржъ за, или противъ прѣдложението. Обаче, имамъ честь да отговоржъ на почитаемия г. Каравеловъ, гдѣто каза по адресъ на г. Попова, че е билъ осъжданъ и даже онзи день сж го сждили. (Петко Каравеловъ: Завчера сж го сждили, прѣди една недѣля!) Азъ бѣхъ защитникъ — изслушайте ме! (Петко Каравеловъ: Вие?) Да. (Петко Каравеловъ: Съжالياвамъ!) Обвинението, г-да народни прѣдставители, бѣше така голословно, така неоснователно, щото азъ, като защитникъ, счетохъ за излишно да говоржъ,

и не говорихъ. Вие можете да направите справка въ протокола и ще видите, че това е вѣрно. И въпрѣки това мое мълчание, г. Поповъ биде оправданъ. (Петко Каравеловъ: Азъ знамъ това!)

Константинъ Липовански: Г-да народни прѣдставители! Само двѣ-три думи ще кажж още по въпроса, защото се казахъ нѣколко думи, за които съмъ длъженъ да дамъ нѣкои обяснения на почитаемото Народно Събрание. Исканъ се много мнѣния, между които и това на лѣвицата, която настоява най-силно, щото да влѣзе и единъ отъ меншеството въ тази анкетна комисиия, като смѣта тя щото анкетборитѣ да бжджт трима души. Даже единъ отъ г. г. прѣдговорившитѣ, именно г. Дамянъ Цековъ, като иска, щото безъ друго да влѣзе единъ отъ лѣвицата въ тази анкетна комисиия, намира, че въ Стоилово врѣме е имало много по-голяма справедливостъ, отколкото сега. Може би, г-да народни прѣдставители, това за г. Дамяна Цековъ е вѣрно, защото той бѣше заедно съ консерваторитѣ и неговитѣ другари Савовъ и компания въ Мжтничкия мѣнастиръ взехъ позволение отъ Стоиловъ, за да построятъ кокалитѣ на Стамболовцината. Затуй г. Цековъ намира, че въ Стоиловото Събрание е имало... (Шумъ. — Не се чуе.)

Петъръ Н. Даскаловъ: По-позорно Събрание отъ Стоиловото надали е имало!

Константинъ Липовански: Това бѣше Събранието на г. Стоилова.

Дамянъ Цековъ: А сега съ вапитѣ шайки!

Константинъ Липовански: Недѣйте омива своитѣ грѣшки съ чужди хора. Защото вие сте такива, каквото искате да припишете на болшинството.

Г-да народни прѣдставители! Азъ напълно съмъ съгласенъ съ мнѣнието, съ идеята на г. Бабаджанова, който е единъ дѣйствително народенъ прѣдставителъ, не прѣвзетъ партизанинъ, какъвто излѣзе г. Каравеловъ. Той, като истински народенъ прѣдставителъ, дойде и каза, че парламентарна етика е, щото безъ друго да взима участие и меншеството въ тия разни анкетни комисиии, които се испращатъ отъ Народното Събрание тамъ, гдѣто има да се провѣрява извѣстно нѣщо. Азъ съмъ съгласенъ, г-да прѣдставители, но бихъ молилъ друго нѣщо да направимъ, за да пѣмаме отпослѣ гюрулгия. Извѣстно е, че отъ всичкитѣ анкетни комисиии, макаръ и да се назначаватъ по трима души, повечето пакти само единъ отива и извършва всички дѣйствия по анкетата и единъ дохожда тукъ прѣдъ насъ да докладва, какво е направено. Ми се струва, че анкетнитѣ комисиии, за да могатъ да изпълнятъ правилно своето назначение и за да можемъ дѣйствително да бждемъ освѣтлени по това, което сж направили тѣ — присъединявамъ се къмъ туй, което говорихъ по-напрѣдъ по Луковитския изборъ — трѣбва да се задължатъ тия анкетни комисиии, безразлично отъ колко души и да се състожатъ — азъ по-послѣ ще кажж отъ колко души — да се задължатъ, щото, по-рано още, при всѣко свое дѣйствие да викатъ безъ друго лицето, на което изборътъ ще провѣряватъ, и това повишване да бжде констатирано съ единъ писменъ доку-

ментъ, на който да се расише лицето. Независимо отъ всичко това, когато се внесе въ Народното Събрание докладътъ на тази анкетна комисиия, трѣбва да се внесе най-малко 2—3 дена по-рано, за да може всѣки да го прѣгледа и да види какво е направено. Ако така бжде задължена анкетната комисиия, азъ мислж, че ще бжде излишно да харчимъ за трима души анкетбори; защото, г-да, трѣбва да се въодушевяваме отъ желанието да правимъ икономии, и, вмѣсто да бжджт трима, нека се назначи само единъ, който да отиде да провѣри на мѣстото и да вика при всѣко свое дѣйствие лицето, върху избора на което ще произвежда анкета, а тукъ само да внесе своия докладъ. Тогава ще иматъ възможность лицата, върху които се е произвела анкета, да изложжт своитѣ мотиви и ще кажжт какво е невѣрно и неистинско изложено отъ страна на анкетата. И ние тогава ще изучимъ въпроса по-добрѣ и ще имаме възможность съ спокойна съвѣсть да се произнесемъ, дали трѣбва да се касира изборътъ или не. Това е моето прѣдложение и го правж по чисто икономически съображения.

Петко Каравеловъ: Отказвамъ се!

Иванъ Я. Поповъ: Г-да народни прѣдставители! Ако вземамъ смѣлостта да кажж нѣколко думи тукъ то не е за да се оправдавамъ прѣдъ васъ за думитѣ, които г. Каравеловъ, прѣдговорившиятъ ораторъ, отправи срѣщу менъ. Менѣ ми се струва, че нѣма нужда човѣкъ да се оправдава така съ думи, защото достатъчно сж фактитѣ. Азъ считамъ за нужно само да заблѣжж на г. Каравелова — и мравката, когато я настжпншъ, се брани — и да му обърнж вниманието на факта, че тукъ има свидѣтели, които сж гледали номера на присждата, съ която той е лежалъ въ Черната-Джамия. Не Иванъ Я. Поповъ е осжжданъ за прѣстжпление, а г. Каравеловъ е осжжданъ на три години затворъ. (Славчо Бабаджановъ: За прѣдателство на отечеството, нали?) Да! За позорно прѣстжпление, още! Трѣбваше г. Каравеловъ да се огледа въ себе си и тогава да говори за друго! Ти г. Каравеловъ, нѣманъ право да подмѣташъ другитѣ така задъ кулиситѣ отврѣме наврѣме и да пускашъ остроти. Азъ съмъ ималъ убѣждение и съмъ вѣрвалъ, че г. Каравеловъ, като бивши държавенъ мжжъ, ще да бжде по-справедливъ, отколкото да излиза тукъ, прѣдъ народното прѣдставителство, да засвидѣтелствува своята босота. Азъ заявявамъ на г. г. прѣдставителитѣ, че противъ менъ нѣма никакво обвинение. Това е само въображаемо обвинение, съ което излиза г. Каравеловъ да хвърля едно пятно, за да засни достойнството на човѣка. Така щото, колкото се касае до въпроса за анкетната комисиия, дали да има единъ трети членъ отъ меншеството или и тримата да бжджт отъ болшинството, азъ мислж, г-да прѣдставители, че за това сме суверени ние. По този въпросъ ще се произнесжт г. г. народнитѣ прѣдставители, и въ когото иматъ вѣра, тогава ще изборжт. Нѣма да отидж азъ да избирамъ единъ привърженикъ или приятелъ на г. Каравелова, когото не мож да вѣрвамъ, че той ще донесе истипата тукъ. (Гласове отъ лѣвицата: Браво!) Защото, азъ съмъ самостоятеленъ и съ убѣждение ще гласувамъ за тогава, въ когото

имамъ вѣра! (Единъ прѣдставителъ отъ лѣвницата: Никой не отказва това!) Напразно очаквате да издигнемъ отъ срѣдата ви да отиде нѣкой като анкетна комисия. Поне за себе си говорѣж, че пѣмамъ довѣрие въ васъ!

Заявявамъ, че доста се говори и прѣлагамъ да се прѣкратѣжтъ дебатитѣ.

Петко Каравеловъ: Щомъ така говори, азъ мислѣж, имамъ право да говорѣж и да дамъ едно малко обяснение.

Прѣдсѣдателствующий Д-ръ Сава Иванчовъ: Даде Ви се думата еднажъ!

Петко Каравеловъ: Позволѣте ми едно малко обяснение. Много спокойно ще го кажѣ. За моята присѣда нѣма какво да говорѣж. Азъ пѣламъ само: не фигурира ли въ Стамболовото дѣло съ прѣзимето Брънчевъ, маджарски офицеръ.

Иванъ Я. Поповъ: Призовавамъ Ви да намѣрите страницата!

Петко Каравеловъ: Ще я намѣрѣж сега!

Иванъ Я. Поповъ: Не те е срамъ!

Прѣдсѣдателствующий Д-ръ Сава Иванчовъ: Има прѣдложение за прѣкращение на дебатитѣ. Който е съгласенъ да се прѣкратѣжтъ дебатитѣ, да си вдигне ржката. (Болшинство.) Значи, дебатитѣ се прѣкратѣватъ.

Сега, по числото на членовѣтѣ, които трѣбва да влѣзжтъ въ тази анкетна комисия има двѣ прѣдложения: едното прѣдложение е анкетната комисия да се състои отъ трима души, а другото прѣдложение е, да се състои само отъ едно лице. Азъ не поставямъ на гласуване това, което говорѣж г. г. Спасъ Ивановъ и Бабаджановъ, защото тѣ сж само едни желанил, а не прѣдложения. Бюрото не дѣли прѣдставителитѣ на болшинство и меншинство при такова прѣдложение.

Ще турѣж най-напрѣдъ на гласуване прѣдложението на г. Макавѣва, като първо направено по редъ.

Който приема прѣдложението на г. Макавѣва, анкетната комисия да се състои отъ трима души народни прѣд-

ставители, които да се прѣдлагатъ отъ бюрото, да си вдигне ржката. (Болшинство.) Значи, приема се.

Бюрото прѣдлага, на първо мѣсто, докладчика на самия изборъ, г. Коста Ранковъ. Който го приема да си вдигне ржката. (Болшинство.) Приема се.

Като втори членъ на сжщата комисия бюрото прѣдлага г. Вълко Нейчовъ. Който го приема да си вдигне ржката. (Болшинство.) Приема се.

За трети членъ на тази комисия бюрото прѣдлага г. Д-ръ Василъ Дочевъ. Който го приема да си вдигне ржката. (Болшинство.) Приема се.

И тѣй, комисията ще се състои отъ слѣдующитѣ лица: г. г. Коста Ранковъ, Вълко Нейчовъ и Д-ръ Василъ Дочевъ.

На дневенъ редъ слѣдъ туй иде докладване избора станалъ въ Самоковската околия.

Димитъръ Петковъ: Молѣж, да се вдигне засѣданието.

Миланъ Макавѣвъ: Часѣтъ вече е скоро седемъ; прѣдлагамъ да се вдигне засѣданието.

Прѣдсѣдателствующий Д-ръ Сава Иванчовъ: Има прѣдложение за вдигане на засѣданието. Който отъ г. г. прѣдставителитѣ сж съгласни да се вдигне засѣданието, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Значи, приема се прѣдложението да се вдигне засѣданието.

Съобщавамъ на г. г. народнитѣ прѣдставители, че е постѣпилъ законопроектъ отъ Министерството на Правосѣдието за имуществата, собствеността и нейнитѣ видоизмѣнения. Ще бжде раздаденъ на г. г. прѣдставителитѣ и поставенъ на дневенъ редъ на първо четене.

Освѣнъ това, бюрото заявява, че за идущето засѣдание на дневенъ редъ ще имаме: 1) Докладъ на анкетнитѣ комисии по провѣрката на изборитѣ въ околитѣ: Кулска, Старо-Загорска, Горнѣ-Орѣховска и Сърненогорска и 2) Докладъ на комисията по провѣрка на допълнителнитѣ избори въ околитѣ: Самоковска, Казанлъшка и Ново-Загорска.

Засѣданието се закрива.

(Закрито въ 6 часѣтъ вечерѣта.)

Прѣдсѣдателъ: Жечо А. Бакаловъ.

Подпрѣдсѣдатели: { Д-ръ Сава Иванчовъ.
Йовъ Титоровъ.

Секретари: { Д-ръ Пеню Динчевъ.
Коста Ранковъ.
Д-ръ Христо Йордановъ.
Миланъ Макавѣвъ.
Иванъ Бѣлиновъ.
Д-ръ Петъръ Гудевъ.

Секретари: { Владимиръ Недѣлевъ.
Д-ръ Йорданъ Ц. Нейовъ.
Д-ръ Кирякъ Н. Провадалиевъ.
Д-ръ Василъ Дочевъ.
Д-ръ Фоти Симеоновъ.
Кръстанъ Доцевъ.

Началникъ на Стенографическото Бюро: Т. Хр. Гълбовъ.